

gradisov vestnik

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

Priznanje graditeljem mostu na Muri

Izrekel ga je predsednik Socialistične federativne republike Jugoslavije

Dne 12. oktobra sta predsednik Jugoslavije Josip Broz Tito in predsednik Avstrije g. Franz Jonas slovesno odprla novi betonski most čez Muro. Most, ki bo povezoval dve sosedni državi, je gradila naša poslovna enota iz Maribora skupno z avstrijskim podjetjem »Mayreder«. Predsednik Tito je v zdravici na svečanem kosilu izrekel graditeljem posebno zahvalo in priznanje. Penosni smo na to visoko priznanje.

Prebivalci obmejnih krajev in številni gostje so predsedniku Titu v Gornji Radgoni priredili prigraden sprejem. Med gosti sta bila tudi naš glavni direktor ing. Hugo Keržan, šef PE Maribor ing. Borut Maister in drugi predstavniki podjetja.

Po uvodnih pozdravnih govorih predsednika občinske skupščine Gornja Radgona Branka Zadravca in predsednika Tita, je odšel Tito s svojim spremstvom do sredine mosta, kjer sta se srečala in prigraden pozdravila oba predsednika. Na mostu

sta o pomenu skupnega jugoslovansko-avstrijskega objekta govorila avstrijski zunanji minister za gradnjo dr. Vinzenz Kotzina in član ZIS Marko Orlandić.

Po svečani otvoritvi mostu sta predsednika Tito in Jonas odšla na avstrijsko stran.

Ob obmejnem bloku je godba z igrala jugoslovansko in avstrijsko himno, zatem pa sta obšla častni bataljon avstrijske vojske. Nato so vsi odšli v Bad Gleichenberg, kjer je predsednik Jonas priredil svečano kosilo. Isto slovesnost so okrog 17. ure ponovili v Radencih, le da je bil tokrat gostitelj predsednik Tito.

Na svečanem kosilu sta govorila oba predsednika. Predsednik Franz Jonas je v svojem govoru med drugim dejal, da pomeni novi most novo zvezo čez mejo naših prijateljskih držav ter je jasen dokaz, da imamo kljub različnim sistemom veliko skupno potrebo — ohranitev miru.

Predsednik Tito pa je omenil, da je ta most simbol prijateljstva in skupnih teženj naših narodov za krepitev drugih odnosov med Jugoslavijo in Avstrijo. V svojem govoru je izrekel tudi posebno zahvalo in priznanje graditeljem mostu.

In kako smo gradili most prijateljstva?

Prve lopate pri gradnji mejnega mostu čez Muro smo zasadili 6. novembra 1967. Dela pri gradnji sta z naše strani vodila Robert Kanzijan, višji gradbeni tehnik, in Ivan Ferlic, gradbeni delovodja, z avstrijske strani pa dipl. ing. Erich Wutte.

Po ureditvi gradbišča in čiščenju celotnega gradbenega zemljišča smo na naši strani pričeli z zabijanjem pilotov po sistemu benoto. O tem smo že pisali v lanskii številki »Gradisovega vestnika«. Piloti so zabiti v tla do 8 metrov globoko. Vsi piloti stojijo v trdem sloju.

Ze januarja smo pričeli z izkopom za izdelovanje pilotnih blazin ter temeljev za pokončno zidovje za oba gradbena elementa na naši strani. Pilotne blazine smo napravili s pomočjo zagatnic, ki smo jih po vgraditvi betona spet izvlekli.

Mostna nosilna konstrukcija je grajena kot prosta konzolna gradnja po sistemu Dyckerhoff-Widmann.

Delo na termoelektrarni v Šoštanju izredno hitro napreduje. Pogled na sodobno urejeno gradbišče

Najprej so se lotili 9 metrov dolgega mostnega dela nad glavo stebra. Na tem prvem mostnem odseku so montirali prve vozičke za prosto konzolno gradnjo, na rečni in obrežni strani pa za konzolno gradnjo v 3 metre dolgih odsekih. Tako je bila obežba vedno v dopustnih mejah. Vsa dela pri prosti konzolni gradnji so bila končana do 22. avgusta 1968.

Sodobna železobetonska konstrukcija mostu je dolga 111 metrov in široka 13 metrov. Od avstrijskega do jugoslovanskega carinskega bloka je cestišče dolgo 200 metrov. V most je bilo vgrajenih okoli 3500 m³ betona, prek 150 ton armaturnega jekla. Za betonske mešanice pa so uporabili 4200 m³ materiala, kot pripomoček za plastificiranje so dodajali beton-

ski mešanici plastifikator woerman ws.

Pri gradnji mostu čez Muro je bilo porabljenih okrog 62.500 delovnih ur. Denar za gradnjo mostu, okrog 5 milijonov novih dinarjev, sta prispevali Avstrija in Jugoslavija, vsaka polovico.

Gradnja mostu je v splošno zadovoljstvo investitorja in vseh članov ponudbene skupnosti potekala brezhibno. Dokazali smo visoko tehnično znanje in izkušnost pri gradnji tovrstnih objektov. Dokazali smo tudi, da je možno sodelovanje med avstrijskimi in jugoslovanskimi gradbenimi podjetji.

Vodstvu in vsem delavcem, ki so sodelovali pri gradnji mostu v Gornji Radgoni, naše iskrene čestitke.

L. C.

»Gradis« bo spoštoval samoupravne dogovore

Sindikalni odbor podjetja je na zadnji seji dne 23. X. 1969 ponovno obravnaval predloge samoupravnih dogovorov. Iz obširne razprave, v kateri so sodelovale vse sindikalne in osnovne organizacije Zveze komunistov in delavskih svetov je razvidno, da vsi pozdravljajo in podpirajo zamisel o samoupravnih dogovorih vseh gradbenih podjetij Slovenije. Povsod pa se kot rdeča nit vleče želja, da bi se vsa gradbena podjetja tega dogovora dosledno držala. Sankcije za podjetja, ki dogovorov ne bi spoštovala, naj bi bile zelo ostre.

Ceprav so v razpravi sodelovali vsi navzoči, navajamo le nekatere predloge posameznikov.

Pernat, gradbeno vodstvo Maribor: — Mislim, da mora biti glavna naloga sindikalnega odbora podjetja, da ob pomoči sindikalnih podružnic poslovnih enot skrbi za spoštovanje samoupravnih dogovorov, predvsem pa da sodeluje pri izdelavi kalkulacij, na podlagi katerih bo določen življenjski minimum gradbenih delavcev, in pri dogovarjanju o osebnih dohodkih. Hkrati pa mora skrbeti za življenjski standard in življenjske razmere na naših gradbiščih.

Naša podružnica se v celoti strinja s predlaganimi samoupravnimi dogovori.

Vlado Šanca, gradbeno vodstvo Jesenice: — Tudi mi smo za samoupravne dogovore, toda spoštovati jih morajo vsi. Ne smemo pa prehiteti, saj se je že dostikrat zgodilo, da smo se mi držali dogovorov, druga podjetja so jih pa kršila. Leta 1970 bo prav gotovo težko, ker smo večina del prevzeli pod starimi pogoji. Osnova vseh dogovorov pa sta doslednost in sankcije za tiste, ki se dogovorov ne bi držali.

Martin Zajšek, gradbeno vodstvo Maribor: — Z dogovori se v celoti strinjam, poudarjam pa, da moramo biti pri terenskih dodatkih zelo previdni. Gotovo pa je pravilno, da se osnove plač korigirajo v skladu z vsakoletnim naraščanjem cen.

V nadaljevanju razprave so še sodelovali ing. Lapajne, Stane Uhan, Rajko Zupančič in drugi.

Ob zaključku razprave je sindikalni odbor sklenil, da se samoupravni dogovori skupno s predlogi sindikalnih podružnic in sindikalnega odbora podjetja predlagajo centralnemu delavskemu svetu v potrditev.

Po osmi seji CK ZKS

Osmi seja centralnega komiteja ZK Slovenije je trajala v predsedstvih. Najprej se je centralni komitej sestel v četrtek 9. X., nadaljeval se je v ponedeljek 13. oktobra, sklepe pa je sprejel naslednji ponedeljek 20. oktobra. Pred tem pa je bila po znani cestni aferi dvodnevna razširjena seja sekretariata CK in prav glede tega je padla na seji CK marsikatera pripomba, zakaj namreč niso takoj sklicali centralnega komiteja, saj je to forum, ki bi bil pravzaprav edini pristojen za razpravo o tako pomembnih zadevah, kakršne so bile na dnevnem redu razširjene seje sekretariata.

Po svoji pa je časovni razmak tudi prispeval k temu, da so se nekatera stališča razbistrila in da je o vseh odprtih problemih lahko razpravljali tudi širši partijski aktiv ter je tako imel večji del članstva možnost vsaj posredno vplivati tudi na potek seje centralnega komiteja. Sekretarji medobčinskih svetov ZKS so namreč lahko na seji poročali o razpoloženju članstva in o tem, kaj članstvo misli o odprtih problemih ter o idejnopolitičnem položaju v Sloveniji. Po sklepih centralnega komiteja pa bodo po tej seji sestanki vseh organizacij, na katerih bodo podrobno obravnavali vso to problematiko, ki jo je bila odprla cesta, kar bo v bistvu priprava na sejo prve

konference zveze komunistov Slovenije, sklicane za december.

Kateri pa so tisti problemi, ki jih je bila odprla tako imenovana cestna akcija? Za tistega, ki ni podrobneje spremljal dogodkov letošnjega slovenskega »vročega poletja«, naj zapišemo, da se je stvar začela s sklepom zveznega izvršnega sveta, po katerem gradnja slovenske hitre ceste ne bi prišla v to tranšo posojila mednarodne banke, ampak šele v naslednjo. Eno posojilo — za gradnjo ceste od Vrhnike do Postojne — je bilo s strani mednarodne banke že odobreno in za ta odsek ceste ni bilo nobenega vprašanja. Slo je za podaljšek od Postojne do Razdrtega in za štajerski krak od Hoč do Levca.

Po tem sklepu ZIS so se sestale vse skupščine občin, ki jih gradnja te hitre ceste prizadeva, ter zahtevale, naj ZIS svojo odločitev znova preuči. Takšno stališče je zavzel tudi republiški izvršni svet, ki ga je bil podprl sekretariat centralnega komiteja in tudi predsedstvo republiške konference SZDL Slovenije. Izvršni biro CK ZKJ je to »slovensko akcijo« ocenil kot nedopusten pritisk, ki ni v skladu z našim samoupravnim sistemom, potem je bila dvodnevna seja sekretariata CK ZKS, ponovna seja izvršnega biroja, na kateri je Nadaljevanje na 7. strani

Pomoč za Banjaluko

Delavski svet podjetja je za pomoč ponesrečenim v Banjaluki odobril 10 milijonov starih dinarjev ter do 4000 m² zasilnih stanovanjskih prostorov sestavljenih iz lesenitnih elementov našega obrata v Škofji Loki.

Ali bomo prihodnje let prešli na 42-urni delovni teden

Ce se ozremo naokrog, vidimo, da ima že precej podjetij uvedeni 42-urni delovni teden. Omejen delovni čas na dvainštirideset ur tedensko je ustavno določilo in ga predpisuje tudi temeljni zakon o delovnih razmerjih, ki je izšel aprila 1965. leta.

Da prehod na krajši delovni teden ne bi povzročil gospodarske škode, so s posebnim temeljnim zakonom, ki je izšel prav tako aprila 1965. leta, predpisali postopen prehod za tiste delovne organizacije, ki zaradi ekonomskih razlogov ne bi mogle skrajšati delovnega časa naenkrat. Postavili so rok petih let, ko morajo vse delovne organizacije vpeljati 42-urni delovni teden. Ta rok poteče aprila 1970. leta. Omenjeni zakon brezpogojno zahteva, da sme določena organizacija skrajšati delovni teden le, če tudi v krajšem delovnem času zagotovi enake realne osebne dohodke, enak obseg proizvodnje oziroma storitev in najmanj enak neto produkt. To je možno doseči s povečanjem produktivnosti, z ustreznim povečanjem osebnih dohodkov in z nezmanjšano rentabilnostjo poslovanja. Dalje je v omenjenem zakonu zapisano, da lahko občinska skupščina uvede v podjetju prisilno upravo, če bi le-to ne moglo v predpisanim roku in ob predpisanih pogojih uvesti 42-urni delovni teden.

Pri nas smo že 1965. leta izdelali program postopnega skrajševanja delovnega tedna in predvideli tudi ukrepe ter zadostili pogojem za skrajševanje delovnega časa. Marca 1966. leta smo prešli v prvi etapi na 45-urni delovni teden, nato pa smo skrajšali v začetku 1968. leta delovni teden še za pol ure. Končna etapa, ki je bila predvidena tudi v programu, je prehod na 42-urni delovni teden, in to najkasneje v začetku 1970. leta.

Analize prehodnega obdobja so pokazale, da so se napovedi programa uresničile in da so se člani kolektiva v glavnem tudi držali obljub, da bodo obdržali vsaj enake poslovne rezultate kot prej.

Iz primerjalnih analiz za tričetrletno obdobje lani z letošnjim enakim obdobjem lahko razberemo, da je narasla produktivnost za 16%, če jo merimo z vrednostjo čiste proizvodnje na eno opravljeno delovno uro. Če pa upoštevamo stalne cene, je produktivnost narasla za 4%. Realni osebni dohodki na uro opravljenega dela so za 7% večji, ker so upoštevani tudi indeksi rasti življenjskih stroškov. Tudi čisti dohodek, preračunan na eno uro dela, se je povečal za 6%.

Vse to kaže, da je preizkušnja uspela in so bili doseženi boljši rezultati ter so s tem izpolnjeni pogoji za prehod na končno skrajšanje delovnega časa — na 42 ur na teden. To pomeni le majhen korak, ki predstavlja vsega približno 6% manj delovnih ur obveznega dela in mora biti prav toliko opravljene proizvodnje oziroma storitev, kot pri 44 in pol urah na teden.

Težijo nas še vedno zostanki z dela, ki se prepočasno zmanjšujejo. Gre za bolezenske izostanke, neplačane izredne dopuste, zlasti pa za neupravičene izostanke, čeprav so se ti v primerjavi z lanskim letom zmanjšali za 11%, kar pomeni približno 14 tisoč delovnih ur več v proizvodnji. Tudi brezplačne dopuste moramo zmanjšati oziroma, z drugimi besedami, najti zaposlitev za vse delavce tudi pozimi.

Sedaj bi bilo nujno in tudi najbolj pravilno razporediti delovni čas v tednu in v enem letu. Analitska služba je pripravila predlog, kakšna naša bi bila ta razporeditev. Omejila se je le na dve varianti, čeprav je možnosti razporeditve veliko.

Po prvi varianti se predvideva enakomerna razporeditev skozi vse leto tako, da bi bile vse sobote proste, v petih dnevih pa bi delali dva dni po 9 ur, druge pa po 8 ur na dan.

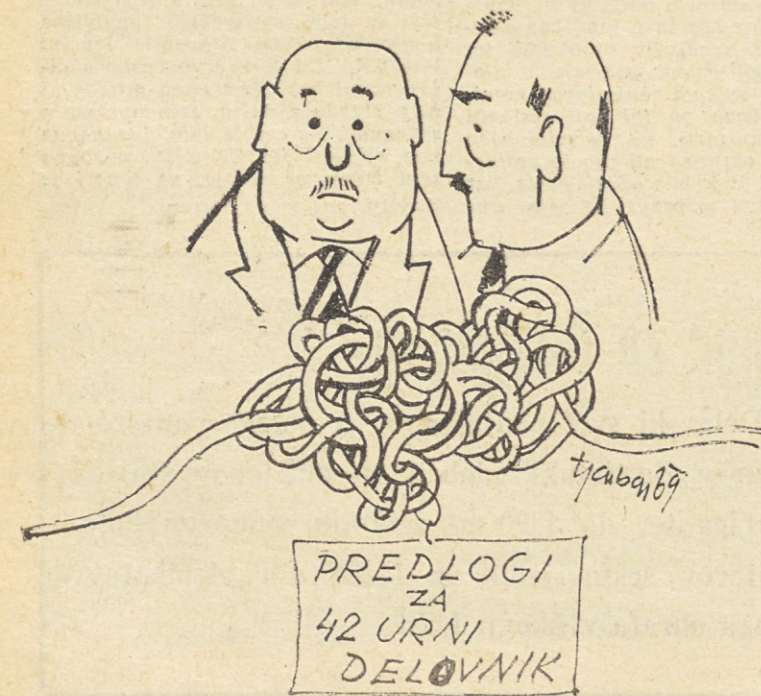
Po drugi varianti, ki pa ne bi mogla veljati za obrate, projektivni biro in za centralo, temveč le za gradbene enote, pa bi po predlogu analitske službe delovni čas različno tedensko razporedili glede na sezonsko gibanje proizvodnje. Obvezni delovni čas bi bil po tej varianti npr. v avgustu, septembru in oktobru po 54 ur tedensko, v decembru, januarju in februarju pa po 35 ur tedensko. V drugih mesecih leta se predvideva pa po 40 do 45 ur za polno delovno obveznost.

Utemeljitev takšne razporeditve je, da se zmanjšajo t. im. nadure v letnih mesecih in bi bilo tako najmanj 60.000 nadur manj, povečal pa bi se čisti dohodek za blizu milijon (novih) dinarjev, skladi pa skoraj za desetino.

S takšno razporeditvijo delovnega časa bodo seveda tudi prejemki v posameznih mesecih zelo različni, saj bo npr. v septembru za polni delovni čas potrebno opraviti 235 ur, v oktobru 225 ur, v januarju pa bo za polno delovno obveznost dovolj le 154 ur (v februarju celo samo 140 ur). Če bo sleherni, ki bo tako delal, prihranil denar iz mesecev, ko bo imel več ur, za zimске mesece, bo vsekakor »vzdržal«, ko bo dobil npr. v februarju zaslužek samo za 140 ur. Gotovo je potrebno premisliti in ukreniti kaj, da bo to tudi uresničeno, ker stroški za življenje skoraj niso različni iz meseca v mesec. Delavec, ki bo zaslužil npr. v poletnih mesecih 800 din, bo pri 140 urah zaslužil le nekaj več kot 400 din.

V predlogu to vprašanje ni razčiščeno kljub temu, da je ekonomski učinek pri takšni razporeditvi sorazmerno velik.

Z. R.

Delež našega podjetja v slovenskem gradbeništvu se dviguje

Čisti dohodek raste precej počasneje kot pa vrednost proizvodnje

Septembra smo v celotni zgodovini našega podjetja dosegli več rekordov: najvišjo mesečno vrednost čiste proizvodnje — 27,86 mio din, ter najvišji čisti dohodek na uro — 8,75 din. Kljub temu pa so naši rezultati boljši pri večanju obsega del kot pri večanju uspeha — zakaj?

Za poslovne rezultate ob tričetrletju je značilna ugotovitev, da so naši rezultati boljši pri večanju obsega del, kot pri večanju uspeha. Tako je vrednost proizvodnje v primerjavi z lanskim tričetrletjem narasla za 19,3%, vrednost čiste proizvodnje za 22,6%, pa je čisti dohodek narasel le za 12,1% in izplačani osebni dohodek za 15,4%. S povečanjem obsega poslovanja se je sicer izboljšala akumulativnost poslovanja, vendar čisti dohodek le ni rasel tako hitro kot vrednost čiste proizvodnje.

Čisti dohodek na uro je v septembru narasel manj kot običajno, ker je bil med obveznosti vnesen tudi prispevek za kadre, ki znaša ob tričetrletju 1,07 mio din. Z 8,75 din/h je čisti dohodek na uro za 6,7% višji kot lani.

V podjetju se je povečalo število zaposlenih. Dne 15. 9. 1969 smo imeli v podjetju skupaj s tujino ter vajenci in študenti 4856 delavcev (lani 4165), to je 691 ali 16,6% delavcev več. Kljub občutnemu povečanju števila zaposlenih še vedno primanjkuje kvalificiranih tesarjev, zidarjev in železokrivcev. Potrebovali bi tudi več inženirjev in tehnikov.

Pomanjkanje kvalificiranih kadrov je verjetno zahtevalo, da nadure v zadnjih mesecih močno naraščajo. Samo v septembru je bilo 15,1% nadur. Največ nadur so imeli v centralni železokrivnici, Celju in GV Ljubljana. Vseh opravljenih nadur je bilo letos že 665.113.

Razveseljivo pa je, da je delež našega podjetja v primerjavi s sloven-

skim gradbeništvom začel spet rasti. Tako smo v avgustu 1969 povečali vrednost proizvodnje v primerjavi z lanskim avgustom z indeksom 151 (SRS 123). V primerjavi s povprečnim mesecem iz leta 1968 pa z indeksom 144 (SRS — 140).

Tudi poslovne enote so svoje poslovanje ob tričetrletju z izjemo Celja, dokaj ugodno zaključile. Kljub najmočnejši rasti obsega in hitrem tempu gradnje ima celjska črta najslabše kazalce uspešnosti poslovanja. Ostanek osebnega dohodka se vidno zmanjšuje. Znižali so se tudi skladi na uro od 0,49 din na 0,21 din na uro.

V septembru je enota dosegla 4,78 CD/h, izplačala pa 5,79 OD na uro, v avgustu pa 5,55 proti 7,37 din/h. To pomeni, da zaslužek PE ni zadovoljstvo niti za osebne dohodke.

Pri tem pa moramo poudariti, da Celjani hitro in kvalitetno gradijo na vseh objektih.

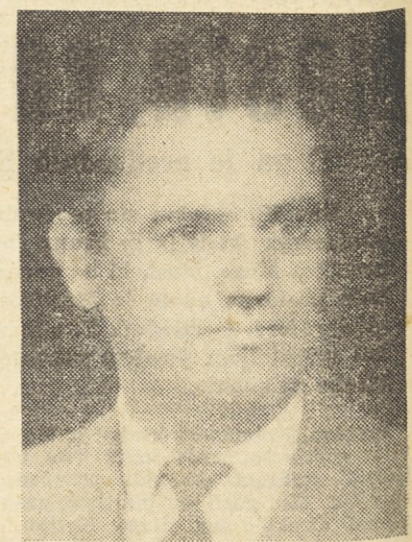
Enota Jesenice je septembra preselila lansko vrednost proizvodnje. Analize kažejo, da je ta enota prevzela največ del po nizkih cenah.

Glede uspeha prednjači Koper.

Maribor je v mesecu septembru dosegel rekordno vrednost čiste proizvodnje — 4,05 mio din, to je milijon več kot avgusta. Po obsegu je enota še vedno skromna tako glede na porast v primerjavi z lanskim letom kot v primerjavi z letošnjim porastom drugih gradbišč.

Ravne so v primerjavi z lanskim enakim obdobjem precej nadpovprečne tako glede obsega del in poslovnega uspeha. Tudi Ljubljana-okolica je dobro gospodarila. Čisti doho-

dek in ostanek sta nadpovprečna, žal pa je osebni dohodek pod povprečjem. Obrati so obdržali dinamiko počasne vendar vztrajne rasti vrednosti proizvodnje in poslovanja uspeha razen SPO Ljubljana, kjer bo brez dvoma treba s 1. 1. 1970 prilagoditi najemnine novim pogojem.

NA MNOGA LETA!

Ne bi bil rad poleg, ko bo naš Lojze Cepuš odprl tole stran in zagledal sebe v časopisu. Ker je odgovorni urednik Gradisovega vestnika, ne sme v njem iziti nič brez njegovega dovoljenja in ne da bi on pregledal. Naj se jezi, kolikor hoče: tole smo mu podtaknili in prevzemamo seveda polno odgovornost za ta prispevek, s tem pa seveda njega odvezujemo od nje. Priznajmo, zaslužil si je, saj sodeluje pri Gradisovem vestniku od vsega začetka, skrajja kot član uredniškega odbora, kmalu pa je prevzel uredniške dolžnosti, ki jih se zdaj v naše veliko veselje in zadovoljstvo opravlja.

Lojze seveda ni nič kriv, če čas teče in če mu leta lezejo v križ. Življenje je pač tako urejeno, da pride trenutek, ko se nenadejano srečáš z očakom Abrahamom, ga prijazno pozdraviš in mu praviš »Dober dan«. Takrat se zaveš, da si pravzaprav star že petdeset let in sam sebi ne moreš verjeti. Lojzetu se bo to zgodilo natanko 7. novembra. Dopolnil bo petdeset pomladi, ki jih, med brati povedano, še zdaleč ne kaže. Včasih sicer zastoka, ker ga v križu kolje in putika tare, sicer pa je fant od fare, ki mu ga daleč ni para. Toda o tem raje ne bi govoril.

Nemara pa je malo Gradisovcev, ki bi bili tako znani in priljubljeni, kakor je Lojze. Skoraj ga ni starejšega Gradisovca, ki ga ne bi poznal. Tolikšno popularnost pa si je zaslužil predvsem s svojo neposrednostjo in s svojim izrednim čutom za tisto, kar tare delavce, saj sam izhaja iz delavskih vrst in je pri Gradisu pred dvaindvajsetimi leti tudi začel kot delavec. Njegov značaj se je kalil posebej v sindikalnem delu, saj je vseskozi sindikalni funkcionar v najboljšem pomenu besede, od takrat, ko je začel v Šoštanju, pa vse do zdaj, ko je že dolgoletni neumorni sodelavec republiškega odbora sindikata gradbincev Slovenije. Od tod je poznan tudi med gradbenimi delavci Slovenije in tudi Jugoslavije.

Aktiven v raznih družbenopolitičnih organizacijah, neumoren organizator v kadrovski službi podjetja in v centru za izobraževanje, kjer ga skoraj ni tečaja, seminarja, predavanja in izpita, da sam ne bi sodeloval in še posebej kot urednik Gradisovega vestnika, v katerem je zrasel kot novinar širokih pogledov, se je Lojze izoblikoval v komunista dejanj, ki je nedvomno zelo veliko prispeval prav prek sodelovanja v Vestniku k oblikovanju socialističnih odnosov v Gradisu. Vedno se je zavzemal za vse tisto, kar pelje k napredku Gradisa, pa naj bo za najbolj sodobno organizacijo dela v njem, za razvoj samoupravljanja, za take odnose, v katerih postaja delavec sam svoj gospodar. Takšen je naš Lojze, ki je že naravno bistrost in hotenje po znanju še poglobil v višji šoli za socialne delavce, na kateri je diplomiral ne prav v rosnih mladostih.

Ob njegovem življenjskem jubileju mu vsi prav iz srca čestitamo ter mu kličemo: Na mnoga leta!

»Že oče me je navadil reda«

V OGP imajo vzorno vezane vse letnike

»Gradisovega vestnika« od prve številke do danes

Tovarišico Bernardo Smrjačevo prav gotovo poznajo v našem kolektiv vsi športniki, saj je bila dolga leta nepogrešljiva v Gradisovi kegljaški ženski reprezentanci. Seveda jo dobro poznajo tudi vsi tisti, ki se ukvarjajo s komercialnimi zadevami — tovarišica Bernarda je namreč v Obratu gradbenih polizdelkov desna roka šefa inž. Branka Vasleja za komercialne posle. Manj pa je tistih, ki vedo, da imajo v OGP—Ljubljana vzorno vezane vse »Gradisove vestnike« — od prvih letnikov do lanskega letnika. Seveda ima za to levji delež zaslug prav tovarišica Smrjačevo.

»Kako ste sploh prišli na misel, da ste dali vse časopise vezat?«, sem prišel na dan s prvim vprašanjem.

»Že od mladih let sem vzgojena v redu. Lahko bi rekla, da imam zdaj red v krvi. Moj oče me je vzgajal dokaj strogo, vsaj za današnja merila. Pri njem je moralo biti vse zrihtano in pošlhtano, kot temu pravimo. In tako sem prišla na misel, da bi bilo dobro imeti vse »Gradisove vestnike« zvezane v našej enoti.

»Je bil to edini razlog, namreč to, kar pravite, da ste od malega vzgojeni v redu?«

»Seveda so bili še drugi nagibi. Na primer — časopis o našem podjetju mi je osebno pri srcu. Zlasti fotografije. Potem tudi mislim, da če nekdo nekaj dobi podarjeno, zastoj, mora prav tako ceniti in spoštovati, kot če bi tisto reč kupil. No, in potem so še praktične zadeve. V našem časopisu imamo v zadnjem času objavljene vse pomembnejše sklepe samoupravnih organov in druge važnejše stvari.

»No, če sva že pri redu — prenašate svojo redoljubnost tudi na svojo okolico?«

»Zal, v tem pa ne uspevam popolnoma.

»Kje — doma ali na svojem delovnem mestu v podjetju?«

»Niti popolnoma doma in tudi ne v podjetju. Veste, mladina danes, tako se mi vsaj zdi, sploh nima dosti smisla za red. Čeprav to ni nič težkega. Seveda, nekoliko se je le treba potruditi, vendar ne dosti. Z malo truda imaš lahko povsod red, doma in v poklicu. Moraš pa imeti sistem. Brez sistema seveda ni reda. In za red je treba skrbeti sproti. Kdor ne skrbi za red sproti, ne bo mogel potem vsega urediti, kar se mu je nabralo v nekaj tednih ali celo v nekaj mesecih — nereda».

Potem je tovarišica Bernarda v pogovoru omenila, da je v »Gradisovih vestnikih« opazila nekatere nedoslednosti, med drugim tudi to, da zaporedje tekočih števil, s katerimi so označene v vseh letih posamezne številke vsak mesec, niso popolnoma točne. Povedala je tudi, da ji je nekaj števil, preden so jih dali v knjigovodstvo, manjkalo, vendar jih je pozneje dobila, tako da je lahko dala vezat popolne letnike.

»No, če smo že toliko rekli o Gradisovem časopisu, kaj pa mislite k vsebini,« me je zanimalo.

»Osebo mi je Gradisov vestnik všeč, je odvrnila tovarišica Bernarda brez pomišljanja. Seveda ne trdim tega kar tja v en dan ali da bi hvalila časopis zato, ker je naš. Prva leta so bile nekatere pomanjklivosti, zdaj jih je pa že precej manj.

»Kakšne pomanjklivosti pa imate v mislih?«

»Predvsem je bilo včasih preveč pisanja o gradbiščih, zelo malo pa o obratih. Zdaj je to bolje. Zelo osebno cenim tudi slike, reportaže, potopise, manj pa strokovne prispevke, ki so le za ožji krog bralcev. Mislim, da je dobro, da pišemo o čim več enotah. Ljudje so pač vsak po svoje nekoliko občutljivi, zelo hitro se čutijo zapostavljene. In vsakemu je seveda všeč, če ga nekoliko pohvališ, seveda za uspešno in dobro opravljeno delo.

Že krepko čez plan

Naša centralna železokrivnica v Ljubljani ima kalkulirano zmogljivost 2.200 ton. Do oktobra pa so v tem obratu obdelali že 2.800 ton armature. Že zdaj kliče ta objekt po nadaljnji izpopolnitvi — Mesečni rekord: 610 ton

Točno 1. februarja letos je ob ind. tiru nedaleč od obrata gradbenih polizdelkov v Ljubljani ob Šmartinski cesti stekla proizvodnja v centralni železokrivnici. Zdaj, ko ima najmlajši »Gradisov« obrat za seboj več kot pol leta življenja, je prav, da nekoliko pogledamo, kako in kaj živi novi kolektiv, v katerem je zaposlenih približno sto ljudi.

Že takoj uvodoma lahko poudarimo, da je prvi korak nove železokrivnice zares uspešen. Osrednja železokrivnica, ki se je »v mislih in razpravah« porajala precej dolgo, se je že v prvem letu svojega obstoja krepko postavila na noge in popolnoma dokazala svojo upravičenost. Lahko bi celo rekli, da so rezultati, doseženi od 1. februarja do konca septembra 1969, presegli vsa pričakovanja, tudi tista, ki so jih gojili največji optimisti.

Proizvodnja v prvem mesecu, torej februarja, sicer res ni bila kaj izrednega: 61 ton — to je nekako tisto, kar so vsi pričakovali. Toda že v marcu beležimo precej velik skok: 210 ton. April je še povečal številko, in sicer na 278 ton. In potem se proizvodnja dviga od meseca v mesec, tako da v avgustu doseže 290,5 tone, septembra pa kar 495 ton. Še več pa pomeni v proizvodnji oktober. V tem mesecu — v železokrivnici so izdelali za nič manj kot 610 ton armature. Skratka, rekord, kakršnega ni nihče pričakoval.

Zakaj tako strm vzpon proizvodnje? Po eni strani je seveda razumljivo, da februarja ni bilo kakšnih posebnih naročil. Prvič zato, ker gradbišča v februarju še večji del počivajo. Drugič pa tudi zato, ker posamezne enote v februarju še niso imele toliko dela, da bi lahko »zasule« z delom centralno železokrivnico. V marcu in aprilu pa so tudi enote prevzele nadaljnja nova dela in dobile nove investitorje, vrh tega pa so tudi zaživela skoraj vsa gradbišča. To pa je seveda vplivalo tudi na centralno železokrivnico, ki je pravzaprav servis posameznih enot.

Tako se osrednja železokrivnica, ki naj bi bila po prvotnih zamislih le centralna železokrivska enota za potrebe Ljubljane (namreč za grad-

beno vodstvo Ljubljane) in je pozneje postala osrednja železokrivnica za širši ljubljanski bazen, že v prvem letu obstoja znašla v razmeroma hudi zagati. Zakaj? Že prvo leto se je namreč pokazalo, da so zmogljivosti železokrivnice, ki ima svoje prostore v 32 m dolgi in 22 m široki hali s površino okrog 700 kvadratnih metrov, skoraj že ob rojstvu postale premajhne. Kalkulirana kapaciteta 2200 ton namreč ne bo samo dosežena, ampak res izdatno presežena, saj so v novem obratu do 20. oktobra obdelali že več kot 2600 ton armature. Lahko bi rekli, da je servis presegel svoj letni plan bolj kot katera koli enota v sklopu podjetja »Gradis«.

Kje so vzroki, da so enote in gradbišča tako »navallili« na novo železokrivnico? Povedati je treba še to, da v servisu, ki dela v dveh izmenah (druga izmena sicer ni popolna, vendar dela redno vse dni), krivijo železo ne samo za potrebe gradbenega vodstva Ljubljane in za enoto Ljubljana-okolica, marveč tudi za več objektov, ki jih gradijo enote Celje, Jesenice in Koper, tako med drugim za peti navez v koprski luki, za novo termoelektrarno v Soštanju, za nekatere objekte na Jesenicah, za nove hotele v Portorožu in tako naprej. Bržkone ni dvoma, da je že nekajmesečna pralša pokazala upravičenost — ekonomsko in tehnološko — novega obrata.

Osrednja železokrivnica namreč posluje kot servis enot, torej ko, da ni njen namen ustvarjanje akumulacije, marveč je sprejeto načelo, naj se akumulacija ustvarja na objektu, za katerega se armatura dela. Potem je prednost osrednje železokrivnice tudi v tem, da zagotovi polaganje armature. To z drugimi besedami pomeni, da enotam oziroma

gradbiščem ni treba skrbeti, kdo in kako bo polagal armaturo. Odpade torej skrb za ljudi, za določeno delo in tako dalje. In slednjič tudi ni dvoma, da so očitne prednosti sodobnih strojev, ki jih že ima osrednja železokrivnica. Prav ti stroji so izkoriščeni skoraj noč in dan, zagotavljajo pa tudi sodobnejšo proizvodnjo v velikih količinah. Vsekakor je sodobnejša tehnologija na modernih strojih in napravah korak naprej v pocenitvi in racionalizaciji te vrste proizvodnje, zlasti če jo primerjamo z razdrobljenimi in primitivnimi železokrivskimi obrati, ki so jih imeli prej skoraj na vsakem gradbišču. Vrh tega ne gre pozabiti, da je bila delovna vnaša v starih in majhnih železokrivnicah precej dvomljiva, precejšen vprašaj pa bi na organizacijo dela, produktivnost in podobne stvari lahko postavili tudi ob zastarele naprave in stroje, ki so jih imeli nekoč v majhnih, razdrobljenih železokrivnicah.

Zaključek je lahko pravzaprav samo eden: slej ko prej bo treba železokrivski obrat tako izpopolniti, da bo res povsem ustrežal svojemu namenu. Ne gre samo za nove, še sodobnejše stroje, ki bi še izboljšali in racionalizirali proizvodnjo, gre predvsem in v prvi vrsti za dograditev objekta. Nova hala, dolga 32 metrov, je že premajhna, tako da je v njej smotrna in sodobna proizvodnja močno otežkočena, če že ne uporabljamo besede onemogočena. Izkušnje v letošnji zimi — od februarja do aprila — so pokazale, da mora biti hala precej časa odprta. Zato pa nastaja večkrat močan preprih, kar pa je še huje, kot če bi delavci delali kar na prostem, na odprtih gradbiščih. Kljub termogenom, s katerimi so pozimi ogrevali nove prostore, je bilo v najhujšem mrazu v hali celo — 11 stopinj temperature. In če še dodamo preprih, so to torej res slabi delovni pogoji, ki jih lahko odpravi le dograditev objekta.

Sredi razvojnih težav

Pogovor z inženirjem Janezom Kohnetom, šefom centralne železokrivnice v Ljubljani.

Inženirja Janeza Kohneta, šefa osrednje železokrivnice v Ljubljani ob Šmartinski cesti, smo presenetili v majhni pisarni ob novem objektu centralne železokrivnice. Kar naprej so peli telefoni, tako da si je inženir s težavo utrgal nekaj minut časa za pogovor.

»Precej dela imate, tako se mi zdi?«, sem začel pogovor.

»Res je. Naš novi obrat se je hitro razvil. Lahko bi rekel, da zdaj že obratujemo s polno paro. Enote in gradbišča so nas kar zasuli z delom in naročili.«

»Kako pa so se obnesli novi stroji, ki jih imate v železokrivnici?«

»Sprva smo imeli nekoliko težav. Novi stroj italijanske firme REMA, s katerim ravnamo in režemo betonsko železo raznih profilov, se nam je sprva večkrat pokvaril. Isto velja tudi za stroj znamke OMES, ki ga imamo za pripravljanje stremen. Toda zdaj je vse v redu in cba nova stroja delata brezhibno. Obiskali so nas namreč strokovnjaki iz tujine, ki so stroja temeljito pregledali. Zdaj, ko je servisni pregled za nami, smo kar zadovoljni.«

»Imajo novi stroji res tako velike zmogljivosti, kot je bilo predvideno?«

»Ža OMES lahko povem, da ima res velike kapacitete. Težava pa je v tem, da dela naprava na zračni pogon. Čim bolj stroj »hiti«, bolj je kompresor »v zamudi« in ne more dovolj hitro zagotavljati potrebnega pritiska, ki znaša 12 atmosfer. Morali bi dobiti ustrezno močnejši kompresor. Sicer pa sta stroja povsem v redu.«

»In težave? Problemi? Jih imate?«

»Seveda jih imamo. Dovolj. Veste, smo sredi razvojnih težav in to je najtežje. Po eni strani na nas pritiska proizvodnja in nimamo časa počivati ter razmišljati. Po drugi strani pa se moramo ukvarjati z razmišljanjem ali bolje rečeno — z razvojem. Moramo vedeti, kaj sploh hočemo, kako in koliko se moramo razviti. Razmišljamo o novi tehnologiji, o novejših, še bolj izpopolnjenih strojih, o boljši organizaciji dela. Tako že imamo med drugim naročene nove mize z valjčki. Stare železokrivske mize so brez valjčkov in tam je res težaško delo, vlačiti železo, težko tudi do sto kilogramov. Valjčki, ki imajo kroglične ležaje, bodo bistveno olajšali delo. Potem je še dograditev hale. Sedanji objekt je prekratek. Stalno imamo odprta vrata, včasih na obeh straneh. Nič čudnega, da v hali skoraj neprestano vleče. Preprih je menda vse prej kot prijetna stvar. Vsekakor bo treba že prihodnje leto nekaj ukreniti, tako da bo proizvodnja od začetka do konca lahko stekla poleti in pozimi v popolnoma zaprtem objektu.«

»No, vidim, da težav res ni malo.« sem pritrdil.

»Ampak to še ni vse. Močno nas žuli tudi pomanjkanje kadrov. Februarja smo začeli z 20 ljudmi, zdaj jih imamo sto. Ljudi je resda dovolj, ampak ni dovolj res dobrih, usposobljenih železokrivcev, ki jih lahko pošleš na vsako delo, na vsako gradbišče.«

»Vendar pa kaže, da so enote zadovoljne s centralno železokrivnico? Sicer ne bi imeli toliko dela?«

»Mislim, da je ta objekt že prvo leto dokazal svojo upravičenost. Pomislite samo, koliko ur prihranimo pri nakladanju in razkladanju. Včasih so železo vozili v osrednje skladišče, od tu v lokalna skladišča, potem v majhne železokrivnice, od tam pa na gradbišča. Zdaj gre železo iz osrednjega skladišča, ki je blizu našega objekta, v osrednjo železokrivnico in potem takoj na objekt, na gradbišče. Prav gotovo bomo že pri nepotrebnem nakladanju in prekladanju vsako leto prihranili krepke milijone starih dinarjev.«

V tričetrtletju je bilo zaradi bolezni izgubljenih 34 400 delovnih dni

Po ugotovitvah varnostne in analitične službe v podjetju izostanki zaradi nesreč pri delu upadajo, zaradi bolezni pa naraščajo.

Tako je bilo ob tričetrtletju 1969 zaradi bolezni, ki so trajale do 30 dni, izgubljenih 21.400 delovnih dni, zaradi bolezni nad 30 dni pa 13.300, ali skupaj 34.700 delovnih dni.

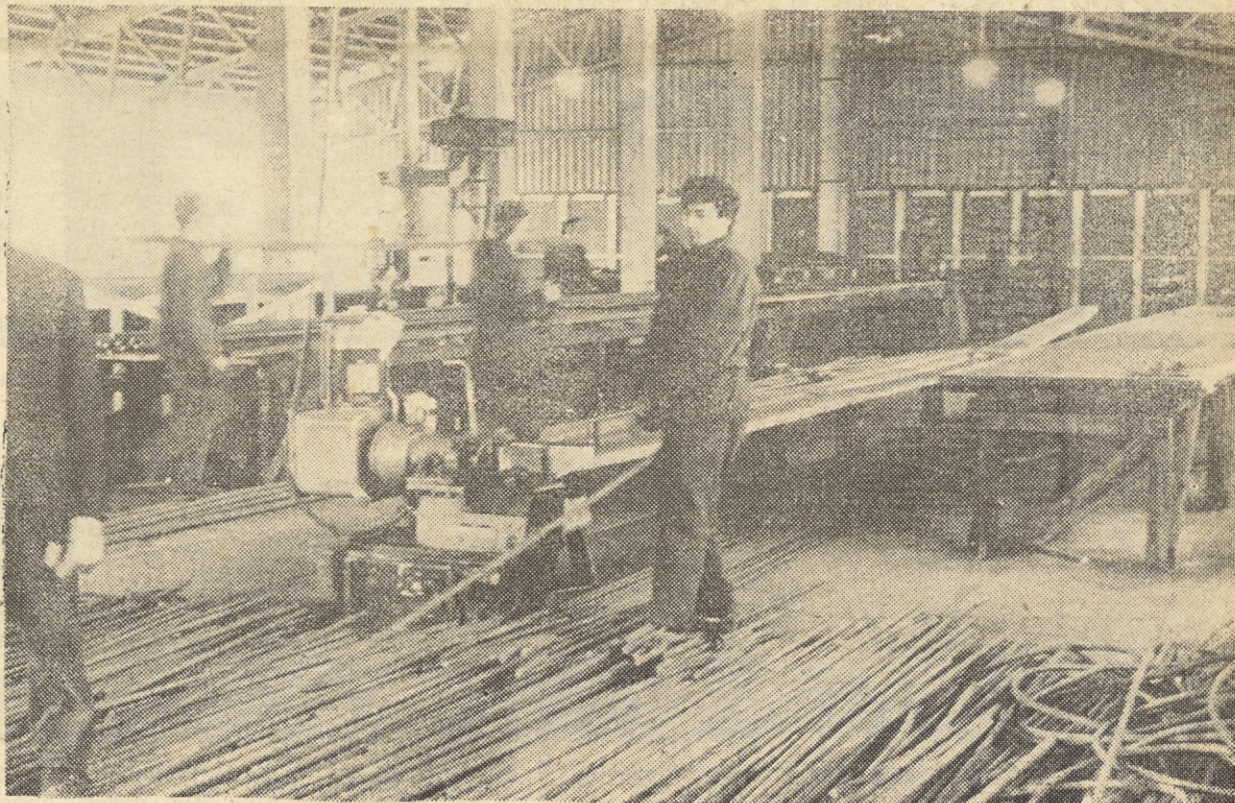
Po vrednosti čiste proizvodnje to pomeni, da smo opravili za približno deset milijonov novih dinarjev manj del, oz. da smo imeli manj dohodka za okrog 25 milijonov dinarjev.

Ta znesek sicer predstavlja samo izpadli dohodek.

Dejansko zmanjšanje dohodka pa je večje, saj gredo vsa izplačila na

račun bolniških izostankov do 30 dni, v skupnem znesku 605.522 din iz zasluženega dohodka drugih (zdravih delavcev).

Kot poseben problem naj omenimo še nesorazmerno visoko število vajencev, ki so v letošnjem letu iskali zdravniško pomoč. Predvsem pa velja tu za vajence v Ljubljani in Mariboru. V poslovni enoti Ljubljana-okolica se je dvignilo število ne kvalificiranih delavcev, ki so iskali zdravniško pomoč. V Mariboru je bil vsak četrty vajenec pri zdravniku, medtem ko je v letu že skoraj vsak vajenec iskal zdravniško pomoč. Visok odstotek bolniških izostankov je tudi v Škofji Loki.

V malo več kot pol leta smo v centralni železokrivnici skrivili že 2800 ton armature

Vsaka iniciativa ima pravico do napak

Kaj pravi pomočnik tehničnega direktorja za operativno tovariš Jože Lipovec

Ko sem pred nedavnim na simpoziju v tujini slišal izjavo predavatelja, da se je njihova tovarna razvijala 20 let od staleža osmih entuziastov do današnjih 1600 delavcev, me to niti ni presenetilo, saj je bilo takih »čudežev« tudi pri nas. Onemel pa sem ob izjavi, da je v istem času tovarna prijavila patentnemu uradu nad 2000 patentov in še več kot toliko racionalizacij in izboljšav. Ob tej izjavi mi je postalo jasno, zakaj je tovarna dosegla tako visok tehnični nivo. To tovarno vodi k napredku um.

Take in podobne misli se mi prepletajo po glavi, ko razmišljam o razvojni poti mnogih naših »iniciativ«, ki pa nimajo pravice do napak. Logično je zato, da so pri nas patenti izostali, enako pa tudi racionalizacije in izboljšave. Izostalo je torej to, kar lahko premore le um.

Porajanju železokrivskega servisa je botrovalo nezaupanje v tolikšni meri, da je to težko opisati. Leto dni so si sledila dokazovanja in proti dokazovanju in vendar kljub temu mnogim ni bilo dokazano, da je $2 \times 2 = 4$. Dne 1. februarja smo bili že kar izčrpani, ko se je le začelo. Do

današnjega dne je 100% ostvarjeno le to, da bo še mnogo, mnogo težav, tudi takih, ki so v nasprotju z geslom, da ima iniciativa pravico do napak. Čim iniciativa zastane, je to začetek konca.

Železokrivski servis je kljub vsem obstoj opravičil, svoj renome pa bo utrdil kmalu, v to nisem nikoli dvomil. Ze dosedanjí rezultati dela to dokazujejo. Kljub temu da je bil servis dimenzioniran na poprečno 2200—2500 ton armature letno, kar je ca. 200 ton mesečno, je do sedaj ostvarjena produkcija dosegla 310 ton mesečno, kar je več kot 50% nad planirano kapaciteto. Uspeh bi bil celo še nekoliko večji, če v tem

obdobju ne bi primanjkovalo betonskega železa.

Kaj bo potrebno še storiti, da bo servis svoj renome še utrdil?

1. Šolati in uriti kadre. Danes ima servis komaj 10% izurjenih kadrov, torej dela na tem področju več kot dovolj. Da pa to ne bo rešeno jutri, je tudi razumljivo. Železokrivcem bo potrebno urediti tudi status. Sposoben železokrivce ima vso pravico, da je enakovreden zidarju in tesarju. Mora torej vedeti veliko pa tudi znati urno delo opraviti, ker se prav pri njegovem delu skuša nadomestiti to, kar je drugje zamujeno.

2. Fiksirati tehnologijo izdelave armature na sistem strelje, ki so realno dosegljivi, če tudi niso najboljše. Tudi na tem področju smo v

minulih 25 letih storili malo in v glavnem polnili muzeje.

3. Modernizirati polaganje in vezavo in tako skrajšati čas dela. Tudi ta dela opravljamo tako kot pred 20 leti.

4. Šele uspeh in napredek po problemih 1—3 bo prispeval k pocenitvi dela in pocenitev dela ostaja glavni cilj servisa.

Če so formiranje servisa nakazovali »ekonomski faktorji« in boj za napredek, potem so s tem vsi naporili bili upravičeni. Upali smo, da bomo s tem razbremenili poslovne enote. Danes tudi že vemo, da je taka razbremenitev stvarno bila. Pustite nam torej tudi pravico, da delamo napake, kadar ne moremo storiti več, kot zmoremo!

Naši dvajsetletniki

Anica Gjergjek Maks Padovnik Jože Hari Anton Ramovž Anton Zdravec Ivanka Trobec Peter Kolarič

GRADBENO VODSTVO CELJE

Franc Arnuš
Ignac Bestjanič
Ivan Kosec

GRADBENO VODSTVO JESENICE

Jože Bokan
Franc Hočevar
Anton Mekiš
Obid Ignac
Jože Pogačnik
Franc Škrlec
Stane Simeonov
Viljem Zrim

GRADBENO VODSTVO LJUBLJANA

Angela Duhovnik
Franc Jerak
Josip Kaparič
Maks Padovnik
Stefan Pozman
Aleksander Santovec
Branko Vinkovič

GRADBENO VODSTVO MARIBOR

Ida Božič
Štefan Buček
Janko Čeh
Janez Ferline
Ivan Gajšt
Jože Hari
Jože Hriberšek
Kazimir Kosi
Franc Mekiš
Stanko Mendaš
Anton Štuhec
Amalija Vrečič
Martin Vučko
Lovrenc Zajšek

GRADBIŠČE KOPER

Jože Bagari

GRADBIŠČE ZALOG

Gezà Cipot
Jože Horvat
Evgen Krivec
Andrej Židan
Pavel Krašna

GRADBENO VODSTVO RAVNE

Viktor Gaber
Anica Gjergjek
Marica Iršič
Peter Kolarič
Bela Takač
Mirko Perjet
Jože Vajngerl

KO LJUBLJANA

Ivan Keršmanc
Janez Kregar
Ivan Kuštrle
Julij Martinic
Franc Novinc
Lado Povž

KO MARIBOR

Ivan Sever
Anton Zdravec

ŠKOFJA LOKA

Karel Frelj
Leopold Ilvar
Anton Peternej

STROJNO PROMETNI OBRAT

Rudi Farič
Anton Lesjak
Karel Marinič
Viktor Mihelič
Pavla Petelin
Anton Ramovž
Ivan Remškar
Adolf Rupnik
Jože Trček

OBRAT GRADBENIH POLIZDELKOV

Franc Pirih
Jelka Vajegič

UPRAVA DELAVSKIH DOMOV

Polona Senčar
Ivanka Trobec

CENTRALA

Jožefa Brglez
Nadan Sevnik
Dragovan ing. Sever

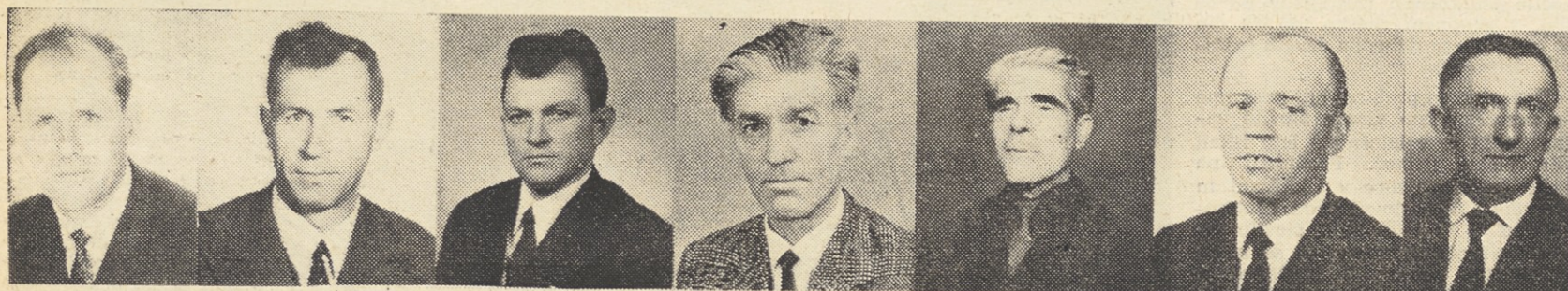
Nadan Sevnik Karel Marinič Ivan Remškar Ignac Obid Marica Iršič Franc Mekiš

Janez Ferline Jelka Vajegič Tone Lesjak Franc Jerak Stane Simeonov Pavel Krašna Janko Čeh

Bela Takač Jože Hriberšek Ida Božič Jože Vajngerl Anton Peternej Kazimir Kosi Adolf Rupnik

Ivan Sever Viktor Gaber Branko Vinkovič Jože Bokan Karel Frelj Stanko Mendaš Stefan Pozman

Dragovan ing. Sever Josip Kaparič Polona Senčar Ivan Gajšt Jožefa Brglez Franc Škrbec Viljem Zrim

Štefan Buček Aleksander Santovec Leopold Ilvar Angela Duhovnik Jožef Bagari Franc Štuhec Jože Horvat

Kaj pravijo 20-letniki?

Dvajset let dela pri podjetju je dolga doba, pa čeprav nam čas teče tako hitro, da ga ne moremo ujeti. Ko pregledujem sezname delavcev, ki so zaposleni že vrsto let pri podjetju, vidim, da je kar lepo število ljudi, ki so zvesti našemu podjetju. Od celotnega števila zaposlenih je 140 desetletnikov, 104 petnajstletnikov in kar 73 dvajsetletnikov, ki so si zaslužili zlato plaketo. Na nekatera vprašanja jubilentom sem dobila prav zanimive odgovore.

Nadan Sevnik, vodja laboratorijev v podjetju je prišel k »Gradisu« leta 1948. Njegovo prvo delovno mesto je bilo gradbišče »Litostroj«. Ko se spominja na ta prva leta službovanja, prizna, da so bila to najlepša leta. Takrat je kolektiv delal »z roko v roki«, pomagali smo drug drugemu, nikjer ni bilo razprtij in nesoglasja. Iz »Litostroja« je bil premeščen na gradbišče Ljubljano, kmalu zatem pa na obrat gradbenih polizdelkov, kjer je prevzel mesto šefa proizvodnje. Ko pa smo spoznali potrebo po znanstvenem spremljanju kvalitete ter imeli tudi gnotne možnosti, smo organizirali centralni laboratorij, njegov vodja je postal tov. Nadan, kar je še danes.

V svoji dejavnosti se zelo dobro počuti, vendar ima občutek, da delo v laboratoriju ni dovolj upoštevano in bi ga naša gradbišča lahko z večjim pridom izkoriščala. Dostikrat pa se to delo smatra za »nujno zlo«, kot pač nekaj, »kar brez potrebe mora biti«. Sicer pa pri svojem delu občuti razumevanje, pa tudi odnosi do sovrstnikov in nadrejenih so zadovoljivi. Zeli si, da bi se ta dejavnost še razširila, čeprav opravlja v zadnjem času laboratorij povsem nove preiskave. Tov. Sevnik spremlja vsako novo preiskavo materiala od takorekoč »njegovega rojstva« pa do zaključne faze.

Podjetje mu je dodelilo stanovanje, katerega je po enajstletnem čakanju tudi zasluzil.

Glede na svoje delovne možnosti in dolgotrajno prakso želi v svoji dejavnosti čim bolj napredovati in s tem dvigniti tudi svoj standard, ki je odraz zadovoljstva članov v kolektivu.

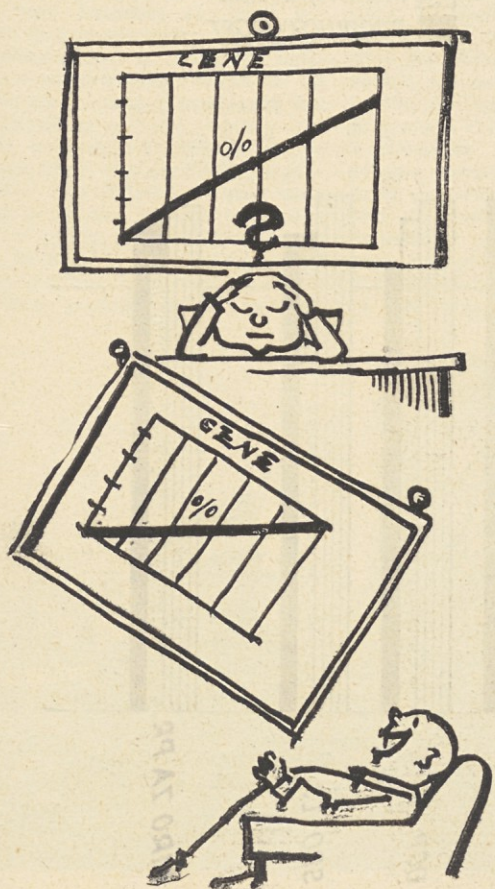
Le zdravja si želim

Ko sem se pogovarjala z našo skromno **Jožefo Brglezovo** o njenih občutkih ob dvajsetletnici dela pri podjetju, mi ni imela kaj dosti povedati. K podjetju je prišla leta 1949 kot snalžilka na centralo podjetja, kjer to delo opravlja še zdaj. Tiha in skromna se zaradi dela ne pritožuje, čeprav je dela dovolj in tudi ni lahko, poleg že opravljenega »turnusa« doma. Stanovanje, kjer domuje s svojo veččlansko družino, je pretesno ter si želi malo večje stanovanje. Pred leti je vložila prošnjo, katero pa so ji odbili, ker stanovanj ni bilo na razpolago. Ponovne prošnje pa ni vložila.

Med kolektivom centrale se dobro počuti in si tudi v bodoče želi prijateljskega sodelovanja. Posebnih želja nima, razen želje, da bi ostala zdrava in sposobna za delo, dokler ne bo odšla v zasluženi pokoj.

Sindikalni podružnici centrale se iskreno zahvaljuje, da ji je pomagala do lepih in nepozabnih dopustniških dni, ki jih je preživela v našem počitniškem domu v Poreču, saj si sama takega dopusta ne bi mogla privoščiti.

Vedno nasmejana **Angela Duhovnik** mi je pripovedovala, kako so jo izključili iz klasične gimnazije, kako ni mogla dobiti nobene službe zaradi posebne opazke, vpisane v spričevalo, takrat sem si sama pri sebi mislila — takih ljudi potrebujemo. Vedno nasmejana in živahne!

Ker je bila brez službe, je pomagala doma na mali kmetiji, dokler po vojni ni bila poklicana kot »odvisna delovna sila« v delovno brigado, ki je takrat delala na izgradnji hidrocentrale Medvode. Dejaja je, da je zaradi tega preživel nekaj dni in noči. Naposled jo je uprava gradbišča po desetdnevnem brigadirskem delu sprejela v mezdni oddelček. Tako se je leta 1949 zacelo njeno službovanje pri »Gradisu«.

Po nekaj letih je bila prestavljena na mesto biagajnicarke, leta 1954 pa je bila premeščena na gradbišče v Grosuplje, nato pa leta 1956 na gradbeno vodstvo Ljubljano, kjer je še zdaj in opravlja mesto biagajnicarke in vodje obračunskega oddelka za osebne dohodke.

V dvajsetletnem službovanju ji je ostal v spominu dogodek, katerega ne more pozabiti. Ko je bila na delovnem mestu biagajnicarke, je nekega dne prišel po plačo moz neke delavke. Kot vesna uslužbenka pa plače ni izročila možu, temveč mu je dejala, da naj po plačo pride njegova žena. Razumljivo, da se je moz zaradi tega zelo razburil, tekel domov in prinesel biagajničarki na »šalter« svoja dveletnega otroka, češ, pa ga redite sami. No, končno se je stvar le razjasnila in otroka so vrnili njegovi materi. Dogodek pa je ostal naši Angeli še vedno živo v spominu, češ, kaj bi bilo, če bi otrok za vedno ostal na njenem »šalterju«.

Na delovnem mestu je zelo zadovoljna. Zadovoljna je tudi z osebnimi dohodki, z nagrajevanjem in napredovanjem. Podjetje ji je nakazalo tudi lepo stanovanje in Angela se čuti dolžna, da podjetju to skrb povrne s pridnim in vestnim delom.

Zdravstveno se počuti najbolje ter se ji prav nič ne pozna, da je letos srečala Abrahama.

Njena želja je, da bi ostala zdrava in delovno sposobna, podjetju pa želi, da bi bilo založeno z deli ter se še vnaprej razvijalo tako, kot se spodobi tako velikemu podjetju, kot je naše.

Leta 1949 je prišlo v podjetje mlado dekle po imenu **Trobec Ivanka**, ki se je zaposlila v delavsko-uslužbenki restavraciji na Smartinski cesti. Ker je bila urna in ustrezljiva, jo je uprava premeščala po potrebi v razne menze po Ljubljani. Po ukinitvi restavracije v Mašinskih ulici je bila dodeljena v samski dom v Mislejevi ulici, kjer je še zdaj.

Dvajset let dela pri podjetju ji ni vtisnilo v spomin niti slabih niti lepih dogodkov. Bila je navajena samo delati. Že pred vojno je delala po kmetijah, kjer so jo izkoriščali bogati gospodarji. Sedaj je v glavnem zadovoljna, pri »Gradisu« je dobila svoj drugi dom in nima namena, da bi odšla od podjetja. Stanuje v samskem domu, enkrat je že vložila prošnjo za stanovanje pa ji je bila odbita, ker nima družine. Njena največja želja je, da bi dobila skromno enosobno stanovanje, kjer si bo lahko uredila svoje skromno življenje v prostem času. Upa, da ji bo podjetje po 20 letih le priskočilo na pomoč, saj je konec koncev prispevala podjetju svoja najlepša in zdrava leta za njegov mogočni razvoj.

N. P.

Kolektiv je moj drugi dom

Ce pomislim enaindvajset let nazaj, v kakšnih razmerah smo takrat stanovali, se hranili in s kakšnimi sredstvi smo gradili, se mi zdi, da je to pravljica, kar smo si do danes ustvarili. Moram priznati, da večina delavcev zna to ceniti in čuvati. Redki so primeri, a vendar še se dogajajo, da komaj pride v podjetje, mu nobena stvar ni po volji, uničuje našo imovino čisto brez srca. To pa zato, ker ne ve in ne pomisli, s koliko truda so njegovi predhodniki do tega prišli, kar imamo.

Enaindvajset let ni kratka doba in če 21 let delaš, živiš in ustvarjaš v enem kolektivu, potem ga tudi vzljubiš kot sebe in svoj dom. Potem ti tudi ni vseeno, kako ljudje v njem delajo, živijo, ustvarjajo, pa tudi zaslužijo. Ker to, kar delaš z ljubeznijo in srcem do kolektiva, to ima čisto drugačen uspeh kot pa siljeno delo. Če pa hočemo to doseči, pa je zopet pogoj dober zaslužek. To je naloga nas vseh, da bodo ljudje dobro zaslužili, s tem bomo vso drugo nejevoljo odpravili.

Ne bi rad opisoval svojega dela in uspehov. Za dobro delo in uspehe se moram zahvaliti dobri volji in pomoči vsem stavbovodjem in delavcem, ki smo v tej dobi skupaj delali in ustvarjali. Vendar moram omeniti zelo važen dogodek, ki ima tudi datum 12. oktober, katerega se bom spominjal vse življenje.

12. oktobra 1948 leta sem se zaposlil v podjetju. Čez 21 let 12. oktobra je bil predan svojemu namenu objekt, ki sem ga jaz gradil. To je bil most prijateljstva čez Muro v Gornji Radgoni, katerega sta odprla najvišja dr-

žavna predstavnik Jugoslavije in Avstrije naš tov. Josip Broz Tito in gospod Franz Jonas.

Ivan Ferline

Gradis mi je omogočil lepše življenje

Že kot otrok sem poskusil vse težave življenja. Kot pastir pri raznih kmetih sem si moral služiti vsakdanji kruh. Po končani drugi svetovni vojni in odslužitvi kadrovskega roka sem se zaposlil pri podjetju »Gradis« v Kidričevem. Takrat tudi pri podjetju ni bilo rožnato. Delati smo morali od jutra do večera, stanovali smo v barakah, po dvajset ljudi v eni sobi. Začel sem si ustvarjati svoj dom, pri katerem je imelo največ zasluga podjetje, ker mi je v težkih razmerah dodelilo stanovanje. Moja sreča ni trajala dolgo. Kmalu mi je umrla žena, nato pa še ena hčerka. Ves obupan nisem vedel, kaj naj počnem s tremi nepreskrbljenimi otroki. Takrat sem spoznal prijatelje in kolektiv, ki mi je nesebično pomagal. Dodelili so mi stanovanje v Mariboru, uredil sem si drugi dom za sebe in mojo družino. Zdaj sem že dalj časa zaposlen oziroma delam za PE Celje gramoznica Otiški vrh. Z delom kot s plačo sem zadovoljen.

Vem, da še dosti dolgujem našemu kolektivu. Ob 20-letnici moje zaposlitve obljubljam, da bom dal vse od sebe za procvit meni dragega kolektiva.

Karel Marinič

- Zakaj so ti tako razburjeni?
- Veš, čakajo in čakajo predloge posameznih služb in poslovnih enot
- Sicer je pa tudi komisija dolgoročna

S skupnimi močmi smo obnovili našo domovino

Pri podjetju »Gradis« sem zaposlen že od leta 1949.

Takrat je bilo gradbišče še na Teznu — gradnja tovarne avtomobilov Maribor. Jaz sem opravljal delo pomožnega skladiščnika. Skladišče smo imeli na Tržaški cesti in obenem tudi garažo za tovarne avtomobile.

Takrat je bilo potrebno večkrat opravljati, kot smo rekli: »UDARNIŠKO DELO«, da smo s skupnimi močmi obnovili našo porušeno domovino.

Lahko rečem, da smo bili zelo vztrajni pri udarniškem delu, saj je bilo potrebno mnogo napora in skupnega razumevanja, da se je kot podjetje Gradis lahko tako napredno razvijalo.

Pri kovinskih obratih Maribor sem kurir in kurjač centralne naprave za upravno poslovanje. Delo opravljam z veseljem in bi želel ostati še v kolektivu, če bom zdrav, saj v kolektivu Gradis je res lepo.

Lep pozdrav vsem bralcem »Gradisovega vestnika«.

Anton Zdravce

Ob dvajsetletnici v pokoj

Hitro je minulo 20 let, ki sem jih preživel v podjetju »Gradis«. Bilo je hudo, težko, pa tudi lepo. Trdo smo morali po osvoboditvi prijeti za delo, ali splačalo se je. Zato s ponosom gledam na objekte, ki sem jih v dvajsetih letih pomagal graditi.

Moram oditi, za mano prihajajo mlajši. Ob odhodu želim »Gradisu« in vsem delavcem obilo uspeha pri nadaljnjem delu.

Štefan Buček

Povečamo sklad solidarnosti

Kako povečati skrb za našega delavca v primeru, ko se znajde v težavah

Ni novo, da so bili ljudje vedno pripravljeni drug drugemu pomagati v težavah. Veliko je primerov, ko se dajejo materialne podpore prizadetim članom delovne skupnosti.

Pri nas imamo ustanovljen skupni sklad za pomoč tistim, katere doleti nesreča pri delu. Uporaba sklada je regulirana s posebnim pravilnikom. V njem je določeno, da dobi delavec, ki se je ponesrečil pri delu v našem podjetju, 10.000 N din. in to v enkratnem polnem znesku, če je postal trajno nezmožen. Delno izplačilo gre tistemu, ki je zaradi nesreče pri delu postal invalid določene stopnje. Višina enkratnega izplačila se ravna po odstotku invalidnosti. Tako dobi npr. 30% invalid enkratni znesek 3000 N din.

Pri smrtni nesreči pri delu se izplača iz omenjenega sklada svojem umrlega delavca enkratni znesek 5000 novih dinarjev.

To je dejansko velika skrb za najhujše primere, ki lahko našega delavca zadenejo in je pomoč — čeprav samo enkratna — v takšnem trenutku še najbolj potrebna.

So še drugi primeri, ki terjajo da bi se naš sklad solidarnosti razširil. Pogoji dela v gradbeništvu vplivajo na hitrejši zmanjšanje delovnih sposobnosti delavca, kot je to v drugih dejavnostih, kjer se opravlja delo v bolj normalnih razmerah. Način proizvodnje je v glavnem urejen tako, da se delo opravlja na prostem, kar pomeni neugodne razmere, ki vplivajo na delovno sposobnost. Večkrat je delo v krajih, kjer ni mogoče preskrbeti kvalitete prehrane in ustreznih bivalnih prostorov, kar prav tako vpliva na povečanje obolenj in zmanjšanje delovne sposobnosti.

Vse te okoliščine in verjetno še druge terjajo, da bi bilo potrebno naš sklad za pomoč razširiti tudi za primere, ko se delavec brez svoje krivde znajde v takšnem položaju, da ne more delati več na svojem delovnem mestu, ne izpolnjuje pa še pogojev za pokojnino. Znano je, da večkrat zdravniki od nas zahtevajo, naj razporedimo delavca z zmanjšanimi delovnimi sposobnostmi zaradi bolezni na lažje delo, katerega je prvič zelo težko najti glede na strokovne sposobnosti delavca, drugič pa je takšen delavec prikrajšan pri osebnih dohodkih.

Podobno je z delavci, ki niso še izpolnili pokojninske dobe, ne morejo pa dosegati ustreznega delovnega učinka, ker so stari ali pa že izčrpani.

Da bi lahko uspešno rešili navedena vprašanja in pomagali prizadetim delavcem, bi v našem sedanjem pravilniku o dajanju pomoči ob invalidnosti oz. smrti zaradi nesreče pri delu vnesli še druge kriterije, ko je pomoč nujna. Sredstva sklada bi služila poleg že omenjenih izplačil še za naslednje primere:

a) delavec, ki je delal (npr. najmanj 10 let) pri podjetju in je bil zaradi bolezni razporejen na drugo delovno mesto z manjšimi dohodki od tistih na delovnem mestu, kjer je delal, ko je bil še zdrav, naj bi imel pravico do razlike. Ta razlika bi se izračunala na podlagi 12-mesečnega povprečja osebnega dohodka iz preteklega leta, ko je nastopila sprememba;

b) delavec, ki je star 55 in več let in je prebil najmanj 10 let pri podjetju, bi lahko pridobil pravico do razlike v osebnem dohodku, če v enem letu za skupno opravljen čas dela ne bi dosegel povprečnega osebnega dohodka, katerega dosegaajo drugi delavci istega poklica in stopnje strokovne sposobnosti;

c) prav bi bilo tudi, da bi se predvidela pomoč iz tega sklada še za primere, ko bi bilo delavcu po priporočilu zdravnika potrebno klimatsko zdravljenje.

Pri izplačilih v primerih pod a), b) in c) bo vsekakor prav diferencirati višine nadomestila glede na število članov družine, katere vzdržuje.

Gornje naj služi za premislek, kako bi povečali skrb za našega delavca za primere, ko se znajde v težkih okoliščinah brez svoje krivde in je več let pred tem ustvarjal in doprinal k skupnim rezultatom, pričakujoč, da bo imel tudi sam od tega določene koristi.

R. Z.

So naši stroji dobro izkoriščeni?

Poleg ljudi — strokovnjakov in kvalificiranih delavcev — so tudi za naše podjetje stroji najpomembnejša dragocenost. Brez sodobnih strojev ne bi mogli graditi velikih objektov, kot so tovarne, stanovanjske stolpnice, mostovi, velika skladišča, hoteli in drugi objekti. Vemo tudi, da vsi naši stroji niso zelo moderni, čeprav smo letos porabili veliko denarja za nakup sodobne mehanizacije. Toda — ali je vsaj tisto, kar imamo — res dobro in smotno izkoriščeno? Ali razporejamo našo mehanizacijo tako, čim manj »porčiva« in da je čim več strojev na

najbolj potrebnih mestih, kjer da-
jejo tudi največje uspehe?

V strojno-prometnem odseku pravi, da tega problema ne kaže preveč dramtizirati, čeprav seveda ljudi ni mogoče mimo dejstva, da bi s še bolj uskladenim delom lahko dosegli še boljše rezultate pri izkoriščanju mehanizacije. Vsak mesec pripravijo vse enote točen plan potreb — tako za stroje in tudi čas, kdaj bo stroj potreben na tem ali onem gradbišču. Potrebe prijavljajo enote po dekadah, le za nekatere stroje tudi točno po dnevih. Te skupne želje je seveda treba potem čim

bolje uskladiti in tako dobimo za vsak mesec »vozni red« celotne mehanizacije.

Seveda gre teoretično lahko vse idealno, v praksi pa se kaj lahko marsikaj zaplete. In ko pride do zapetljajev, ni vselej lahko odločiti, kdo ima prav ali kdo je kriv, kajti še danes je v gradbeni stroki ni koliko vplivov, ki lahko še tako lepe zamisli kar čez noč postavijo na glavo. Prvi vpliv je že vreme, ki lahko operativni prekriža vse načrte. Gradbišče je na primer za danes naročilo in tudi dobilo stroj, toda če gradbišču tri ali več dni vztrajno dežuje, je pač mehanizacija primorana »počivati«. In potem bi lahko osteli še dolgo serijo nepredvidenih ovir, ki lahko bistveno vplivajo na uspehe ali tudi neuspehe gradbišča: pomanjkanje tega ali onega gradbenega materiala, spremembe v načrtih med gradnjo, nepričakovane in nepredvidene ovire v geološki strukturi tal, pomanjkanje kadrov, razne muhavosti investitorjev, potem nepredvidene zapreke pravne ali finančne narave in še in še. In tako lahko naštejejo na gradbiščih ali v enotah nič koliko bolj ali manj opravičljivih vzrokov za zamude pri delu in s tem seveda za motnje pri razporejanju mehanizacije.

Seveda pa tudi mnenja in glasovi, ki prihajajo iz enote SPO, niso kar tako. Čeprav morajo v SPO predvsem upoštevati potrebe našega podjetja, torej »Gradišovih« gradbišč in enot, pa morajo hkrati kot ekonomska enota ukoštevati tudi ekonomska merila. Z drugim besedami pa to pomeni, da morajo stroje čim bolj zaposliti, tako da z njimi ustvarijo čim več dohodka. In če na primer »plan« pokaže, da »Gradišova« gradbišča te in te stroje v določenem času ne potrebujejo, potem jih morajo v SPO pač angažirati drugje, kajti ne bi bilo smotno in ekonomsko, da bi stroji stali v skladiščih. In tako v SPO večkrat razporedijo in posodijo stroje, ki jih po »planu« Gradišove enote ne potrebujejo, drugim podjetjem.

Toda že prej smo rekli, da je plan marsikdaj eno, življenje pa drugo. In tako se kdaj lahko zgodi, da se spričo nepredvidenih okoliščin kar nenadoma pojavijo nujne potrebe prav po tistem stroju, ki je bil prvotno »po planu«
za Gradis, nepo-

treben. Kaj sedaj? SPO je na primer že posodil, »Gradišova« enota pa hoče po vsej sili mehanizacijo. Tako smo pri tisti točki, kjer se začno krhati načela in je pač v praksi treba razsoditi in določiti od primera do primera. Takšno reševanje nepričakovanih in nepredvidenih težav gre včasih še kar mirno in uspešno, seveda pa pride lahko tudi do bolj ali manj neprijetnih zavic, ostrih besed in obtožb.

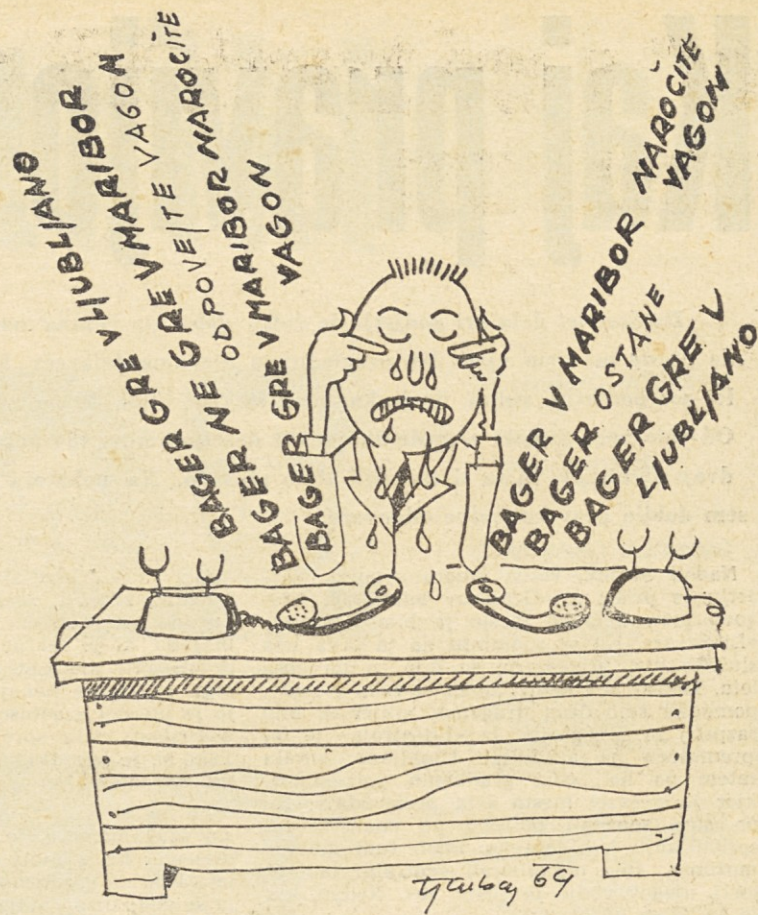
V SPO menijo, da včasih res ne vedo, kako bi ukrepali in da so kdaj v situaciji, ki ni ne krop ne voda. Kot samostojna ekonomska enota, ki ima skoraj 200 zaposlenih, mora o predvsem poslovati po ekonomskih in rentabilnostnih merilih. V praksi pa to vedno ne gre lahko, kajti prednost je vsekakor treba dati »Gradisovim« enotam in gradbiščem, čeprav ni nikakršna skrivnost, da druga podjetja plačajo za izposojeno mehanizacijo do sto odstot-

kov več kot pa »Gradisove« edinice. Zato v SPO menijo, da bi bila ustrezna rešitev v tem, da bi enota SPO živila v povprečju dohodkov, ki so ustvarjeni v okviru celotnega podjetja. Takšna rešitev bi bila najbolj pravična in poštena, odpadla bi marsikatera sumničjenja in obtoževanja, češ da SPO včasih bolje razume potrebe konkurenčnih podjetij kot »Gradis«. Praksa je večkrat pokazala, da takšne enote, kot je SPO, ni mogoče postaviti na dosledno ekonomsko in rentabilnostno zakonitosti. Zoper predloge, da bi enota SPO živila na povprečnem dohodku vsega podjetja, je sicer slišati mnenja, češ da bi to močno demobiliziralo ljudi v SPO. V strojno prometnem odseku pa menijo, da s takšne trditve na majavih nogah saj lahko tudi enoti, ki živi na povprečju podjetja, s posebnim pravilnikom zagotavljamo finančne stimulanse za čim boljše delo.

— Kaj pa toliko razpravljajo?

— Vsi poprek kritizirajo distribucijo in najemne pogodbe naše mehanizacije. Nihče pa ne pripravi predloga za izboljšavo

— Kaj če bi s takim programom dirigirali Apollo na Luno?

Uspeh podjetja je v septembru tak, kakor je bilo pričakovati. Skupna proizvodnja je presegla planirano vrednost v obdobju od januarja do septembra za 17,3 %, kar je sicer malo manj, kot je bilo pretekli mesec (— 0,6 %). Teda že po samem planu je bila za september predvidena višja realizacija in zato je kljub nižjemu odstotnemu presežku rezultat boljši. Vse PE so po doseganju plana skupne proizvodnje pozitivne, lani v istem času pa ni bilo take. Tudi medsebojne razlike niso

tako občutne, saj se odstotek presežka giblje od 6,3 % do 39,7 %.

Do 15. septembra smo izpolnili 78,6% letnega plana. Če bi v preostalih 3 in pol mesecih delali z istim tempom bi letni plan presegli za 11%. Verjetno pa bo ta procent še nekoliko višji, če pomanjkanje gradbenega materiala in vremenske razmere ne bodo preveč negativno vplivale.

Tudi čista proizvodnja je presežena za 18,9 %, kar je še boljši rezultat

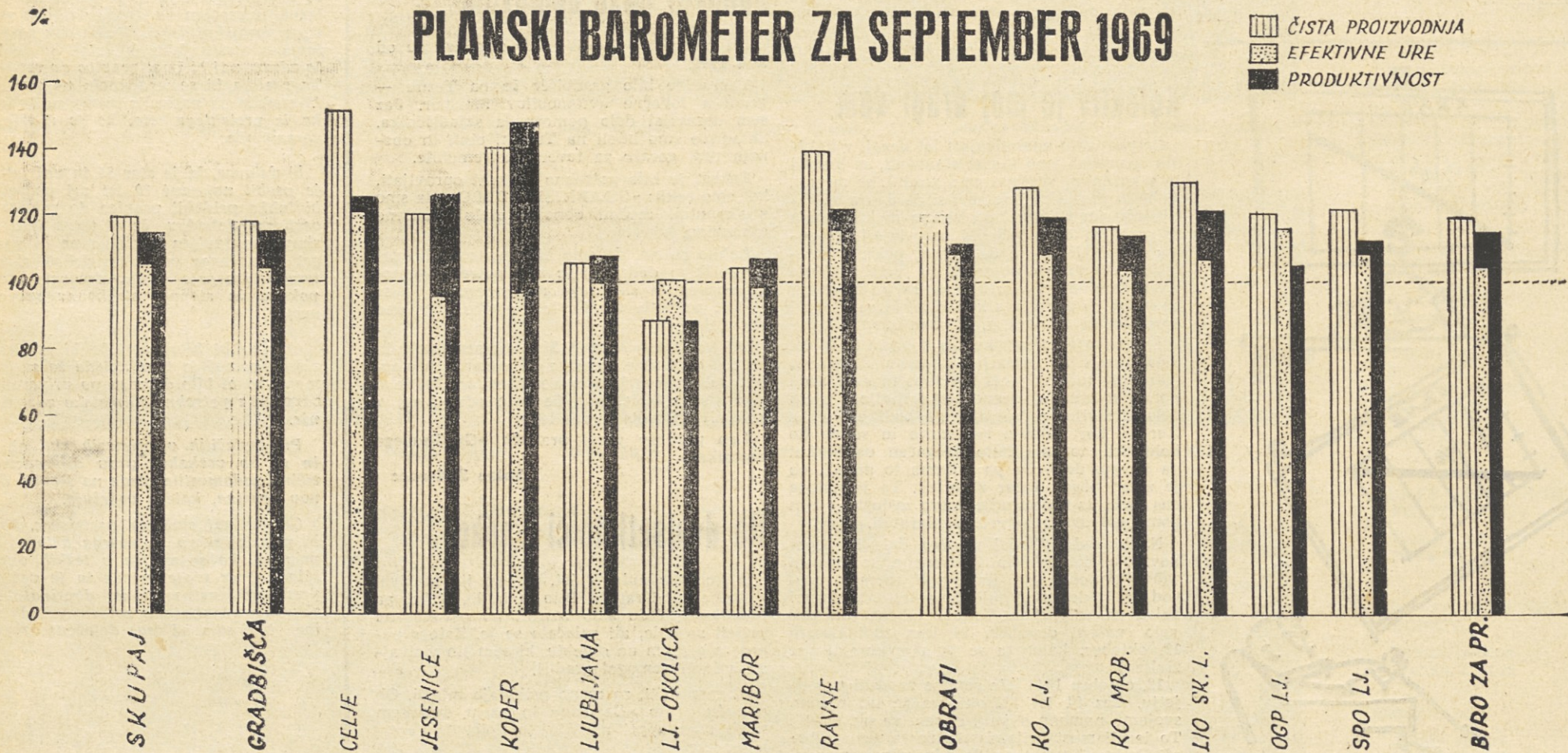
kot pri skupni proizvodnji, ker obrtniška dela ne presegajo v toliko meri (9,6 %). V istem obdobju lanj je bila situacija obratna, toda za podjetje je važnejša čista proizvodnja, ker je to dejansko delo podjetja, medtem ko so obrtniške storitve usluge drugih in na uspeh dosti ne vplivajo. Pri čisti proizvodnji je ena PE pod planom, pa tudi razpon doseganja je dosti večji kot pri skupni proizvodnji (od 12,0 % do 50,5 %). Več PE se že močno približuje doseganju letnega plana čiste proizvodnje

in lahko realno pričakujemo, da bo v naslednjem mesecu že dosežen letni plan pri tech PE ali pa bo vsaj zelo blizu temu dosežku.

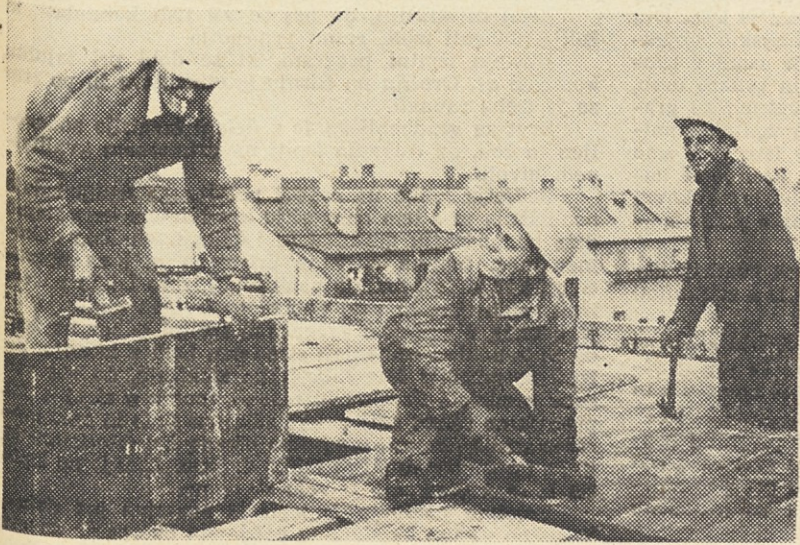
Pri obrtniških uslugah so večje razlike, toda kakor je bilo že omenjeno, na uspeh podjetja ne vpliva toliko, čeprav so obrtniške usluge za poslovanje podjetja nujne potrebe.

Negativni pokazatelj je v večini primerov tako pri efektivnih kakor pri skupnih urah. Toda ob poveča-

nem obsegu del je nujna večja poraba ur, kar pomeni več zaposlenih. Da je ta poraba učinkovitejša ur upravičena, se odraža na pokazatelju produktivnosti, ki je v večini primerov pozitiven (razen ene PE). Produktivnost, ki jo računamo iz razmerja čiste proizvodnje na efektivno uro, je v primerjavi s prejšnjim mesecem narasla za 1,5 % in je enaka lanskemu presežku produktivnosti (+ 14,3 %).

„Jutro“ v novi trgovski hiši celjskega Tehnomerkatorja

Tesarji na vrhu objekta veleblagovnice v Celju

Nikoli nismo dvomili v celjski kolektiv — dilema: »Bo ali ne bo« je že odpadla. Prva jugoslovanska razstava trgovinske opreme »Jutro« bo že v novih prostorih »Tehnomerkatorja« — Marjan Adamič, Štefan Petrovič: gotovi bomo še tri dni pred rokom — Čestitamo!

Le nekaj metrov od znane gostilne »Koper« je v Gubčevi ulici zrastle iz tal nova velika zgradba celjskega »Tehnomerkatorja«. Čeprav so Celjani dvomili v možnost dograditve objekta do postavljenega roka, stoji danes pred njimi zgradba v vsej svoji veličini. Danes ni nobenega dvoma več, da v njej od 8. do 15. novembra ne bi mogla biti prva jugoslovanska razstava trgovske opreme.

Seveda s tem zgradba še ne bo popolnoma gotova, kajti rok za celotno notranjo ureditev je julij 1970, ko bo »Tehnomerkator« svečano odprl svojo prvo veleblagovnico v Celju.

Ker ni bilo nikogar v pisarni, sem poklical delovodjo Stefana Petroviča, ki se je kmalu veselo prismejal skozi vrata. »No, videti si dobre volje,« sem ga vprašal.

»Kako ne bi bil, ljudje so pridni, vreme nam služi, pa tudi z materialom ni problemov,« je odgovoril Petrovič.

Pridržil se nama je vodja objekta Adamič, ki je med drugim povedal, da bo imela nova »Tehnomerkatorjeva« veleblagovnica 6000 m² bruto površine, od tega 3000 m² prodajne površine, 1200 m² skladišča, 1100 m² pomožnih prostorov, ostalo pa bodo komercialni prostori.

Celotna zgradba je razdeljena na pet etaž in tri mednadstropja. Stebri so iz vidnega armiranega betona, fasada pa iz montažnih plošč, ki jih izdeluje naš obrat gradbenih polizdelkov. »Plošče so zelo solidno izdelane,« je še pristavil tovariš Petrovič.

Statistični račun in opazne načrte pa je izdelal projektivni biro »Gradisa«. Tudi načrti so v redu in ni bilo večjih problemov.

Kot zanimivost gradnje navajajo, da so v Celju na tem objektu prvič uporabili žične mreže, ki jih izdeluje »Žična« Celje.

Veleblagovnica bo zelo moderna. V njej bo kupec dobil vse, kar si bo poželet. V 48 blagovnih in uslužnostnih oddelkih bo na razpolago blago vseh vrst in tehnični pripomočki za domačo uporabo. Poleg tega bodo imeli tudi svojo informacijsko službo ter stalno spremljali želje kupcev.

Pri nas ni časa za počitek

Na vrhu objekta smo srečali kvalificiranega tesarja Milana Šinceka. Ni še dolgo tega, ko se mu je rodil sin (čestitamo!). Bil je prijetno razpoložen, ko sem ga vprašal, kako po njegovem poteka gradnja objekta.

»Pri nas ni časa za počitek,« je odgovoril. »Delamo tudi po dvanajst

ur in več, če je potreba. Objekt mora biti gotov, ker moramo sicer plačati penale. Okrog deset milijonov starih dinarjev, če se ne motim. Toda te bojzani ni! Objekt bo zagotovo končan do postavljenega roka. Na objektu sem od začetka gradnje,« je nadaljeval tovariš Šincek. »Od kraja ni šlo iz zemlje. Šest tednov smo čakali zaradi arheoloških raziskovanj, nekaj časa pa zaradi cementa in železa. Lesa smo imeli pa dovolj. Vse bi še bilo, le premalo imamo dobrih, strokovno usposobljenih tesarjev.«

Dober dan in zbogom

Tudi kvalificirani železokrivce Zalig je na objektu že od vsega začetka. Za trenutek sem ga prekinil in vprašal, koliko železa so položili v ta objekt.

»Preko 350 ton,« je hitro odgovoril tovariš Zalig. »Od tega 138 ton v temelje.«

»Ves čas, odkar sem na objektu, smo delali po hitrem tempu, končno pa rad delam in seveda tudi zaslužim.«

Domov grem ob sobotah, včasih pa tudi v nedeljo zjutraj. Čas nas priganja in tako lahko rečem doma samo dober dan in zbogom. Takšno je pač družinsko življenje gradbinca.

Se bi lahko razpravljali o graditeljih tega lepega objekta, toda prostor nam to ne dopušča. Zelim le, da bi bil objekt do roka kvalitetno dograjen. To bo največje priznanje graditeljem in investitorja, Celjani pa bodo dobili novo lepo veleblagovnico.

L. Cepuš

Vodstvo na novi cesti Poljana—drž. meja — Feliks Kvar. Tone Zaletelj in Stanko Kostanjevec

Milan Šincek, kvalificirani tesar: Pri nas ni časa za počitek ...

Hitro in solidno

Po asfaltu nove ceste Poljana—državna meja

Nova cesta Poljana—državna meja je bila zgrajena v rekordnem času. Izjava predsednika občinske skupščine Ravne na Koroškem Ivana Strmčnika. Strojnikom in celotni organizaciji SPO vse priznanje. Naš predsednik sindikalnega odbora podjetja Tone Zaletelj in delovodja Feliks Kvar sta položila strokovni izpit pri gradnji cesti.

Kdor je prvega julija letošnjega leta hodil po trasi bodoče ceste Poljana—državna meja, je močno dvomil v rok dograditve. Močvirnat teren, izvir vode na vsak korak, mastna glina, vse je spremljalo graditelje skozi ves čas gradnje. Toda Ravenci ne bi bili to, kar so, če bi klonili pred blatom in vodo.

»Deseti julij imamo za dejanski začetek del,« je začel pripovedovati vodja gradnje Tone Zaletelj, ko sem ga zadnjič obiskal na severnem delu naše Koroške. Čakala nas je velika naloga. Izkopati in odpeljati je bilo potreba cca 80.000 m³ materiala ter dovoziti in vgraditi 40.000 m³ tamponskega materiala. Poleg tega je bilo potreba napraviti 2500 m drenaž, 27 propustov od profila 50 do 100.«

Pri zemeljskih delih so poklicali na pomoč mehanizacijo SPO. »Moram priznati, mehanizacija in strojniki so svojo vlogo častno odigrali. Večkrat so stroji ostali v blatu. Večjih zastojev ni bilo.«

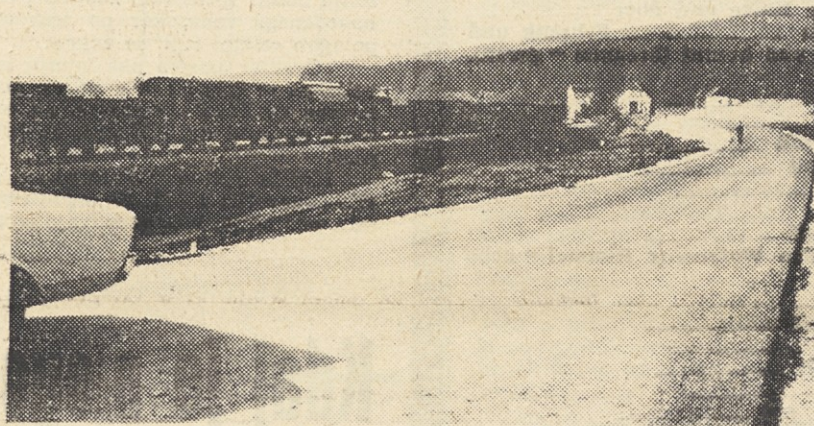
»Strojniki so svojo dolžnost izpolnili. Se posebno pa moram pohvaliti strojnika Franca Špeha ter Toneta Ruparja,« je dejal tovariš Zaletelj. Da je bil teren res težak, nam potrjuje dejstvo, da je bil star del ceste na nekaterih odsekih cestišča težal na plavajočih brunih.

Cesto so si ogledali tudi predstavniki družbeno-političnih organizacij ter predsednik občinske skupščine Ravne na Koroškem tovariš Ivan Strmčnik, ki je med drugim dejal: »Gradiš je zelo solidno podjetje. Cesta je bila res zgrajena zelo hitro in v skladu z vsemi dogovori.«

Več o gradnji ceste smo že pisali.

Gradisov vestnik

»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis. Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik Lojze Cepuš. Tiska tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani — Izhaja mesečno

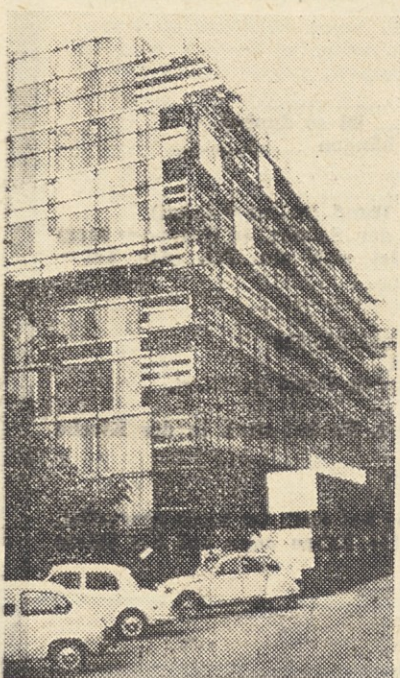

Detajl z nove ceste Poljana—državna meja

ciji, in dalje, da mora Slovenija s svojimi predlogi aktivno prispevati k oblikovanju take federacije. Torej ne samo kritizirati, kaj vse federacija počne, ampak ustvarjalno sodelovati pri njeni graditvi.

Plenarna seja centralnega komiteja ZKS pomeni tudi mejnik v njeni vsebinski preobrazbi, saj obrača pozornost komunistov k vsebinskim vprašanjem izgradnje samoupravljalne družbe. Ob tem je treba odločno razmejiti z etatizmom, nacionalizmom, birokratizmom, tehnokratizmom in kar je še takih »izmov«. Plenum je to storil in tudi oblikoval stališča, ki so jih bili člani centralnega komiteja soglasno sprejeli kot idejnopolitično platformo za delo komunistov v naslednjem obdobju. To bi kazalo na to, da je enotnost glede bistvenih vprašanj dosežena tudi v slovenskem vodstvu, zlasti še, ker je bilo zadnje čase precej govora, da to vodstvo ni enotno, da so v njem pojavi leaderstva in podobnega. Zahteva vseh komunistov, ki so jo bili izrazili v dosedanjih razpravah, pa je, da je treba s tem odločno nehati, če so taki pojavi, da je treba prenehati z metanjem polen pod noge, kajti v takem ozračju sploh ni mogoče nikakršno delo. Sklepi osme seje zavezujejo enako vse komuniste, ne glede, na kakšnem položaju se nahajajo. Za tiste v vodstvu pa veljajo še toliko bolj. Zato je treba tudi pozdraviti tisti sklep centralnega komiteja, ki govori o koordinaciji dela republiških vodstev, da se ne bi dogajalo, da dela vsak po svoje.

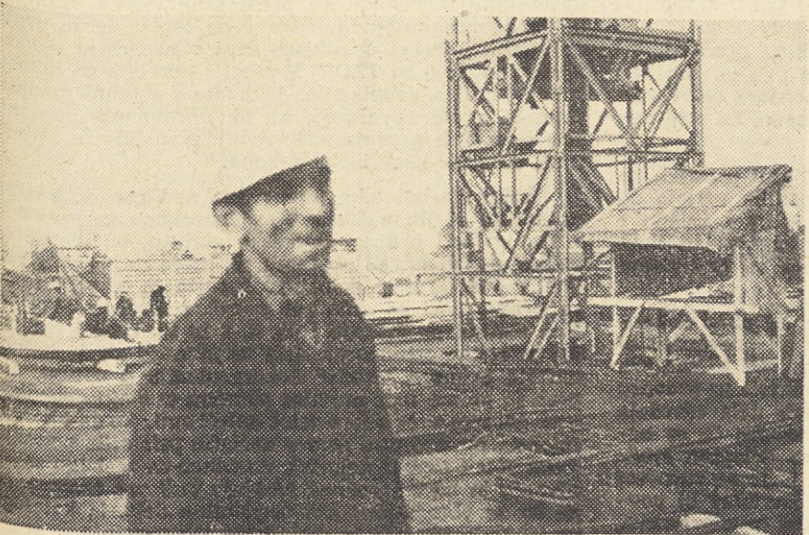
Osma seja CK ZKS in seja predstava ZKJ skupaj kažeta torej, da se morajo komunisti usmeriti v resnici k najbistvenejšemu — k temu, da postane zveza motor družbene preobrazbe. To pa pomeni tudi, da postane v svojem delu tudi zares učinkovita in da vse seje ne bodo ostale le pri besedah. To pa natanko tako velja tudi za komuniste Gradisa, ki se moramo vendarle bolj odpreti in se uveljaviti v kolektivu Gradisa ter ne misliti, da smo svojo partijsko dolžnost opravili že s tem, če pridemo na sestanek osnovne organizacije. Pa še te so zelo poredke. Vsebinska preobrazba se namreč začneja pri nas samih!

Nova veleblagovnica celjskega »Tehnomerkatorja«

Na obmejnem bloku se izteče zadnji kilometer nove ceste

V objekt smo vgradili že 350 ton betonskega železa, je dejal tovariš Zalig

Die Frage »wo« (kje)

Wir wiederholen (ponavljamo):

Der dritte Fall (tretji sklon) von »der« ist »dem«:

Was ist in dem Fotoapparat? Der Film ist

Was ist in dem Kaffee? Milch und Zucker sind

Der dritte Fall von »das« ist auch »dem«:

Was ist in dem Glas? Das Wasser ist

Was ist in dem Zimmer? Die Möbel sind

Was ist in dem Haus? Die Zimmer sind

Der dritte Fall von »die« (ženski spol ednina) ist aber nicht »dem«, sondern »der«:

Die Tasse: Was ist in der Tasse? Der Kaffee ist in der Tasse.

Was ist in der Teekanne? Der Tee ist in der

Was ist in der Zuckerdose? Der Zucker ist in der

Was ist in der Schachtel? Die Zündholzer sind in

Was ist in der Tischlade? Viele Sachen sind in

Was ist in der Tasche? Das Taschentuch ist in

Die Schule: In der Schule sind die Schüler mit dem Lehrer. Der

Lehrer lehrt sie (jih poučuje). Vor der Schule steht der Brief-

träger mit dem Fahrrad auf der Straße (s Fahrrad = kolo).

Die Straße: Die Kinder spielen auf der Straße. Rechts von der Straße

stehen die Häuser, links neben der Straße sind Felder und Wiesen.

Die Brücke: Unter der Brücke ist das Wasser. Auf der Brücke steht

ein Auto. Eine Fabrik liegt hinter der Brücke (za mostom).

Also: der dritte Fall von »der« ist »dem«

der dritte Fall von »die« ist »der«

der dritte Fall von »das« ist »dem«.

Die Frage »Wo« und die Mehrzahl (množina):

Der dritte Fall in der Mehrzahl ist für männlich, weiblich und säch-

lich: »den«

(za vse tri spole je tretji sklon množine »den«)

Einzahl: Ein Bild hängt an der Wand.

Mehrzahl: Bilder hängen an den Wänden. (die Wände)

Einzahl: Ein Vogel sitzt auf dem Baum.

Mehrzahl: Viele Vögel sitzen auf den Bäumen.

Einzahl: Hinter dem Haus ist ein Garten.

Mehrzahl: Hinter den Häusern sind Gärten. (die Häuser)

Einzahl: Ein Arbeiter steht neben dem Fenster.

Mehrzahl: Arbeiter stehen neben den Fenstern.

Einzahl: Die Lampe hängt über dem Tisch.

Mehrzahl: Die Lampen hängen über den Tischen.

Einzahl: Unter dem Schuh (r Schuh = čevlji) ist eine Sohle (e Sohle

= podplat)

Mehrzahl: Unter den Schuhen sind die Sohlen.

Einzahl: Vor dem Garten spielen die Kinder.

Mehrzahl: Vor den Gärten spielen die Kinder.

Einzahl: Die Lehrerin steht zwischen einem Schülern und einer Schü-

lerin.

Mehrzahl: Die Lehrerinnen stehen zwischen den Schülern und den

Schülerinnen.

Wir bilden Sätze mit dem 3. Fall:

männlich: (dem) Auf dem Baum sitzt ein Vogel und unter

Baum steht der Vater. In Garten ist die Mutter

und an Zaun steht mein Freund. Neben

Hund sind Kinder und vor Spiegel sitzt ein Herr.

Hinter Ofen liegt die Katze und über

Tisch hängt eine Lampe. Zwischen Schrank und

Stuhl steht ein Ofen und brennt (brennen = goret).

weiblich: der

Vor der Schule steht mit

In der Schule ist mit

Neben der Brücke spielt mit

Auf der Straße kommt mit

Hinter der Wiese ist mit

An der Wand hängt mit

Unter der Lampe steht mit

Über der Erde ist der Himmel mit den Wolken. (r Himmel = nebo

e Wolke = oblak)

sächlich: dem

Auf dem Feld arbeitet mit

Hinter dem Feld ist mit

Vor dem Fenster sitzt mit

Über dem Haus ist mit

Neben dem Haus arbeitet mit

In dem Zimmer ist mit

An dem Wasser wächst ein Baum (wachsen = rasti)

Zwischen dem Meer im Norden und Gebirge im Süden

liegt Deutschland. (das Meer = morje; die Nordsee und die Ostsee

= severno in vzhodno morje).

Mehrzahl: den

Vor den Häusern spielen die Kinder.

Hinter (Felder) sehen wir

Unter (Bäume) ist es dunkel.

An (Wände) hängen

In (Zimmer) stehen

Über (Tische) hängen

Neben (Kinder) bellt der Hund (bellen = lajati)

Auf (Berge) liegt der Schnee. (r Schnee = sneg)

Zwischen (Berge) befindet sich ein Tal. (das Tal =

dolina) sich befinden = nahajati se

Perfekt (Vergangenheit) = pretekli čas

Der Hund bellt jetzt auf der Straße = sedanji čas

Der Hund hat auch im Garten gebellt.

Grete füttert jetzt die Hühner. Sie hat den Hund gefüttert.

(füttern = krmiti)

Das Mädchen kniet jetzt auf der Wiese. Es hat auch in der Kirche

gekniet.

Die Hausgehilfin kocht jetzt das Essen.

Sie hat uns den Kaffee gekocht.

Die Mutter arbeitet jetzt im Garten. Sie hat auch im Haus gearbeitet.

Die Kinder tanzen jetzt im Zimmer. Sie haben auch auf der Wiese

getanzt.

Ich habe in Haus gespielt.

Du hast im Garten gespielt.

Er hat im Zimmer gespielt.

Wir haben auf der Straße gespielt.

Ihr habt auf der Wiese gespielt.

Sie haben auf der Brücke gespielt.

kaufen — kupiti; fragen — vprašati; grüßen — pozdraviti;

hören — slišati; danken — zahvaliti se.

Achtung! Pozor! sestavljeni glagoli:

aufmachen: ich habe aufgemacht

anzünden: ich habe angezündet;

kaufen: ich habe, du hast Brot gekauft

fragen: ich habe, du hast den Vater gefragt

grüßen: ich habe, du hast, er hat, wir haben, ihr habt, sie haben die

Dame begrüßt;

hören: ich habe, du hast das Lied gehört;

danken: ich habe, du hast für den Brief gedankt;

aufmachen: ich habe die Tür aufgemacht;

anzünden: ich habe das Holz angezündet.

arbeiten = delati

die Butter = surovo maslo

das Brot = kruh

tanzen = plesati

das Volk = ljudstvo

der Tanz = ples

die Sache = stvar

die Tasche = žep

das Taschentuch = robec

lernen = učiti se

lehren = poučevati

das Fahrrad = kolo

der Schuh = čevlji

die Sohle = podplat

brennen = goret

der Himmel = nebo

die Wolke = oblak

wachsen = rasti

das Tal = dolina

die Küche = kuhinja

das Motorrad = motorno kolo

dauern = trajati

das Flugzeug = letalo

der Flugplatz = letališče

der Mittag = opoldan

das Gras = trava

die Klasse = razred

das Klassenzimmer = šolska soba

das Büro = pisarna

Strokovni izpiti

Ko je bilo polaganje strokovnih izpitov za gradbene inženirje in gradbene tehnike pri sekretariatu za gospodarstvo ob koncu leta 1966 ukinjeno, je izšel leta 1967 temeljni zakon o graditvi investicijskih objektov, ki dopušča, da delovne organizacije same v svojih aktih določijo pogoje za izobrazbo in prakso oseb, ki vodijo, projektirajo ali nadzirajo investicijske graditve. Naše podjetje je takoj formiralo izpitno komisijo, ki je izdelala izpitni program in v letu 1967 smo imeli dva redna in eden izredni termin, kjer je 19 naših gradbenih inženirjev in tehnikov položilo strokovni izpit. Seveda je veljal ta izpit samo za naše podjetje — torej za interno uporabo.

Manjša podjetja niso mogla formirati komisij, ker niso imela dovolj lastnega kadra, komisije z zunanjimi sodelavci pa bi bile predrage.

Na svetu za gradbeništvo pri gospodarski zbornici SR Slovenije so obravnavali ta problem in vsa gradbena operativna je bila mnenja, da zaradi enotnosti in kvalitete izpiti morajo biti.

Imenovan je bil izpitni odbor, ki je pripravil pravilnik in izpitni program. Vse skupaj je svet za gradbeništvo potrdil in v letu 1968 je začela pri gospodarski zbornici poslovati izpitna komisija za gradbene strokovnjake.

Seveda je tudi »Gradis« razformiral svojo interno komisijo in se priključil zbornici. Izpitni program na zbornici je identičen tistemu, ki ga je imel »Gradis«, dodatno je pa še predmet »poznavanje gradbenih strojev in orodja«.

Pogoj za priprave k izpitu je 2-letna operativna praksa.

Nekateri člani našega kolektiva, ki so polagali interni izpit, so izrazili željo, da bi se jim ta izpit priznal na zbornici.

Izpitni odbor pri zbornici je na vlogo »Gradisa« pregledal izpitno dokumentacijo in odločil, da se vsem tistim članom »Gradisa«, ki so polagali pri našem podjetju interni izpit, prizna izpit na zbornici pod pogojem, da predložijo izpitno dokumentacijo ter dodatno opravijo izpit iz predmeta »poznavanja orodja in strojev«. Interesenti za ta izpit se morajo prijaviti pri tajniku izpitnega odbora dr. Orožnu na zbornici, kjer oddajo prošnjo za pripustitev k izpitu, ali to prošnjo oddajo v kadrovske oddelke centrala.

Izpitni odbor je nadalje sklenil, da je treba izkoristiti to ugodnost do konca 30. junija 1970. Pozivam vse tiste, ki so polagali interni izpit pri »Gradisu« in želijo dobiti spričevalo zbornice, da to uredijo do prej navedenega roka, ker po tem datumu bodo morali polagati celotni izpit še enkrat.

»Gradis« smatra naš interni izpit za enakovreden, velja pa seveda samo v našem podjetju. Kdor pa želi izpitno spričevalo, veljavno za celotno SR Slovenijo, mora opraviti dodatni izpit in dobiti spričevalo zbornice.

Ker je izpitno gradivo precej obsežno, se je komisija dogovorila z DIT, da organizira za vsak izpitni termin seminarje, kjer predavajo izpraševalci posameznih

predmetov in tako nakažejo kandidatom približni obseg in vsebino znanja, ki se zahteva na ustnem izpitu. Žele bi omeniti, da naj se vsi tisti kandidati, ki želijo polagati izpit, resno pripravijo.

Obstaja izpitni program, ki se dobi pri tajniku komisije dr. Orožnu na Biroju gradbeništva in po tem se je treba ravnati.

Svet za gradbeništvo je z delom komisije zadovoljen in želi, da ostanejo izpiti na primernem kvalitetenem nivoju.

Podjetja lahko na osnovi položenega izpita izdajo pooblastila in s tem omogočijo kandidatom samostojno delo na področju graditve in izdelave tehnične dokumentacije. Izpitna snov je prirejena bolj za operativce, ker ti potrebujejo pooblastila, zato lahko naredi izpit samo tisti, ki vsaj poprečno obvlada materijo, ki je podana v izpitnem programu. Izpitni odbor ne želi, da bi kandidati zamenjali strokovni izpit z loterijo. Za izpit se odločite šele takrat, ko smatrate, da ste vsa snov predelali. Posebej bi omenil znanje o strojih. Mi prehajamo vedno bolj v mehanizirano delo in zato moramo stroje poznati, predvsem glavne karakteristike in kaj s posameznimi stroji lahko delamo. Znanje na izpiti iz tega predmeta je zelo skromno.

Posebno poglavje je izpit iz »varstva pri delu«. Verjetno večina kandidatov predmeta ne vzame dovolj resno, čeprav je po zakonu obvezno enkrat na leto preverjanje znanja iz varstva pri delu. Kljub stroгим predpisom je nesreč pri delu vedno več in zato bo komisija vztrajala, da kandidati poznajo ustrezne varnostne predpise.

Ponovno poudarjam, naj se ne prijavljajo na izpit tisti, ki izpitne snovi niso predelali, izpita ne potrebujejo ali delajo na področju, ko iz objektivnih razlogov ne morejo položiti izpita (npr. tehnik, ki je samo risal armaturne načrte).

Dogovor med člani komisije tudi je, da se obravnava izpitna snov pri inženirjih malo bolj podrobno kakor pri tehnikih, v celoti pa mora kandidat zapustiti vtis poprečno razgledanega in samostojnega gradbenika.

Pripravljalni seminar v organizaciji DIT bo od 3. do 7. 11. 1969.

Zadnji izpitni termin v letošnjem letu:
24. 11. 1969 zadnji rok prijave;
6. 12. 1969 pisna naloga;
16. 17. 18. 12. ustni izpit.

V spomladanskem roku bosta dva izpitna termina, verjetno april in junij, točnejši datum pa še ni določen in ga bomo sporočili v decembrski številki našega časopisa.

Izpitno takso 500 N din poravnava podjetje, če kandidat polaga prvič. Vsi nadaljnji stroški gredo v breme kandidata.

Za izpit se odobrava 6 dni plačnega dopusta in to en dan za pisмено nalogo in pet dni za pripravo na ustni izpit.

Direktor KSS
in predsednik izpitnega
odбора:
Dragovan Sever, dipl. ing.

Kdaj je mogoče uvesti delo v podaljšanem delovnem času

Temeljni zakon o delovnih razmerjih, kot je znano, določa 42-urni delovni teden za poln delovni čas in omejuje delo prek tega časa le za najnujnejše primere.

V 44. členu TZDR so navedene splošne okoliščine in primeri, ko je delavec dolžan delati dalj kot poln delovni čas. To so najprej primeri naravne nesreče, ki je zadela podjetje ali se takšna nesreča neposredno pričakuje. V takem primeru morajo vsi delavci delati tudi v podaljšanem delovnem času, da se obvarujejo človeška življenja in rešijo materialna sredstva.

V drugem delu tega člena zakon navaja primere, ko se prav tako sme uvesti delo prek polnega delovnega časa, in sicer:

1. kadar je nujno, da se začeto delo nadaljuje, da bi se dokončal delovni proces, katerega ustavitve ali prekinitve bi povzročila precejšnjo materialno škodo ali spravila v nevarnost življenje in zdravje občanov;

2. da se z delom prepreči kvarjenje surovin in materiala, ali pa odvrne okvara na delovnih sredstvih. V teh primerih sme trajati delo nad poln delovni čas samo toliko, kolikor je nujno potrebno, da se odvrnejo ali preprečijo škodljive posledice.

V istem členu TZDR je dalje predpisano, da sme delovna skupnost vpeljati delo v podaljšanem delovnem času v skladu s statutom, ki se pa mora ujemati z republikim predpisom, ki natančneje določa primere, v katerih je mogoče vpeljati ali odrediti delo v podaljšanem delovnem času in pogoje, pod katerimi je mogoče to storiti.

Sele potem, ko bodo izšli republikni predpisi, bo mogoče vnesti v naš statut primere in pogoje, pod katerimi bo mogoče uvajati delo prek polnega delovnega časa. Naši republikni organi, kot je znano, že pripravljajo predpis.

V našem statutu so podrobno določeni primeri, ko je možno uvesti nadurno delo. Ta določila veljajo do sprejetja republiknih predpisov, ker je to v skladu z 39. členom spremembe TZDR, objavljene v Ur. listu SFRJ, št. 20/69. Poleg naravne nesreče so predvideni v statutu še naslednji primeri:

— kadar se začeto delo nadaljuje, da bi se dokončal delovni proces, katerega ustavitve ali prekinitve bi povzročila precejšnjo materialno škodo, ali to zahteva tehnološki postopek, pri montaži, demontaži in prevozu strojev, če bi se zaradi nedokončanega dela ogrožala varnost ljudi ali nastala materialna škoda; če se nadaljuje delo, da se odvrne okvara na delovnih sredstvih ali prepreči kvarjenje materiala oziroma surovin; če gre za dela, katerih nepravilna izvršitev bi povzročila zastoj pri izvrševanju drugih del (predpriprava, izdelava polizdelkov za gradnje, izvršitev popravil strojev ipd.).

V navedenih primerih delavec ne more odkloniti, da bi delal dalj kot poln delovni čas. Osební dohodek v času, daljšem od polnega za te primere, gre v osnovo za socialno zavarovanje in ima delavec iz tega naslova tudi vse pravice.

V praksi se uvaja nadurno delo tudi v drugih primerih, kot so tisti, ki so v skladu z določili 44. člena TZDR.

Mišljenje je, da je možno uvesti takšno delo, če delavec na to pristane. Takšna trditve nima zakonske osnove, ker imajo določila o delovnem času zaščitni značaj. To potrjuje tudi dejstvo, da se podaljšano delo smatra kot dopolnilno oziroma honorarno delo, o tem je bilo zadnje čase veliko razprav in se je našla končna rešitev tega vprašanja v novem 43. členu TZDR. Drugi odstavek tega člena glasi, da je treba odpreti nova delovna mesta za opravljanje del, ki jih sedaj opravlja delavec v podaljšanem delovnem času in niso predvidena po 44. členu, takšna delovna mesta zasesti z nezaposlenimi ali delno zaposlenimi delavci. Le v primeru, če se na objavo ali razpis ne zgledajo kandidati, ki niso zaposleni ali delno zaposleni, se sme sprejeti na takšno delovno mesto tudi delavca, ki je že v delovnem razmerju s polnim delovnim časom. Delovna organizacija mora najmanj vsakih 6 mesecev znova objaviti delovno mesto kot prosto ali ga razpisati — vse do zasedbe.

Novela zakona zastopa interes, da se za presežke pri delu najamejo nezaposleni delavci, kar naj bi delno pripomoglo k reševanju problemov zaposlenosti. Med kazenskimi določbami so predpisane visoke kazni za delovno organizacijo in odgovorno osebo, če se uvaja delo prek polnega delovnega časa v nasprotju z omejenim 44. členom TZDR. V zvezi s tem ima po zakonu tudi republika pooblastilo, da lahko s svojimi predpisi drugače uredi vprašanja, ki jih obravnava omenjeni 43. člen. Teh predpisov do sedaj še ni bilo in veljajo torej določila temeljnega zakona.

Kako uvajati tako imenovano nadurno delo izven primerov, ki jih našteva 44. člen zakona in v skladu s tem našeti primeri v našem statutu, bo terjalo še veliko obravnav. Kljub temu pa se je nujno izogibati delu v podaljšanem delovnem času in ga odrediti samo za primere, ki so določeni v našem statutu (glej 33. člen statuta po črtanju točk d, f in g). Lahko trdimo, da je veliko nadurnega dela uvedenega za v statut našete primere, vendar dokumentacija o opravljenih urah in potem tudi pravilni obračun osebnih dohodkov niso povsem v skladu s temi določbami. Če je bilo odrejeno t. im. nadurno delo v naštetih primerih, potem se mora vsi osebni dohodek v osnovo za socialno zavarovanje in na tej podlagi izhajajo tudi vse pravice, ne pa da se obračunava kot dopolnilno delo, iz katerega ne izhajajo pravice iz socialnega zavarovanja.

R. Z.

Nagradna križanka

				KRATICA NEMŠKE VALUTE	ALUMINIJ	TEHNIŠKI PORČILC	LETUVI- ŠČE PRI OPATJI	OBLIKA BUDIZMA	SIN KRALJA AGAME- MNONA
				IGRALNE FIGURE GOSPE					
				TELESNE VAJE, ZABAVA					
				ŠUBIC IVE			ANTON SLODNJAK		
				PREDSED. CK ZK SLOVENIJE			ZNAN ITAL. SKLADAT.		
				GOLIA PAVEL					
VEČDELNA ORKESTRALNA SKLADBA	MESTO V MARE- DONIJI	ŽUŽELKA	VELETOK V SIBIRIJI	RISIK		GOMAZEČ MRČES			MOČNO ŽGANA GLINA
ORGAN VIDA			NIZOŽEM. LETALIŠKA DRUŽBA			LET PREK KRAJA B. PARIST. PRESD.			
BIVŠI AMER. ZUNANJI MINISTER				SOLMIZAC. ZLOG KAZALNI ZAJMEK			TEMA SNOV /ANGL./ PL. MERA		
NIMFA							IGRALNA KARTA		PREMER HRVAŠKI SLIKAR /VIEROSL./
TANTAL		DIJAKINJA PRED ZAKLI KONEC MOLITVE					ANA JELOVŠER		
OSEBNI ZAJMEK			PRED- PLAČILO	NARODNA BANKA SUKANEC			ČEŠKI SKLADAT. /KAREL B./ AMPER		
UMETNIŠ. SLOG							GLIGOROV BITOLA		
PLOŠČA IZ LESA							DEL VOJVODINE		
PREBIVALEC NOVE ANGLIJE							ZAČRTANA SMER CESTE		

Prva nagrada 50 dinarjev
Druga nagrada 30 dinarjev
Tretja nagrada 20 dinarjev
Rok dostave rešitve je 15. november 1969

Konkurenca na obzorju: FIAT

Vse kaže, da bo velika italijanska tovarna kmalu začela resno ogrožati ameriške, nemške in druge proizvajalce težkih gradbenih strojev

Od 25. septembra do 6. oktobra je bil letos v Torinu 19. mednarodni salon tehnike, združen s 6. mednarodnim salonom gora. Na sejmu, ki ima približno 100.000 kvadr. metrov pokritih razstavnih površin (polovica zagrebškega sejma), je letos razstavljalo več sto podjetij iz 19 držav, zlasti iz Evrope in tudi iz ZDA, Kanade in še nekaterih dežel. Salon si je na povabilo italijanskih organizacij ogledala od 3. do 6. oktobra tudi skupina Jugoslovanov, med katerimi so bili predstavniki gradbenih in cestnih podjetij, letališč, zbornic in drugih organizacij iz vseh republik.

Za nas Jugoslovane so bile zanimive ne samo tiste stvari v obeh salonih, ki prikazujejo sodobni turizem v gorah, marveč tudi nekateri stroji s področja gradbeništva. O salonu gora bi lahko pisal na dolgo in široko, vendar naj se tu omejim le na eno izmed zanimivih ugotovitev. V mednarodnem salonu gora so na primer tuji (Italijani, Švicarji, Zahodni Nemci itd.), razstavili tudi velike in sodobne stroje za pluježne zasneženih cest. Pri tem je zanimivo, da so veliki proizvajalci že razvili posebne dodatne dele (zlasti pluge), ki jih lahko pritrdiš na že znane gradbene stroje. Vsekakor je pobuda proizvajalcev v ZR Nemčiji, Italiji in drugih državah zanimiva tudi za nas. Vemo, da kompletni veliki stroji veljajo precej denarja, vemo pa tudi, da težka mehanizacija za zimsko cestno službo (na primer plugi) ni izkoriščena več kot dva, največ tri mesece, v drugih mesecih pa počiva. Na drugi strani pa imajo mnoga gradbena podjetja precej velikih strojev, ki od decembra do marca ali aprila marsikje ležijo v skladiščih. Vsekakor bi bilo smotno, da bi se večja gradbena in cestna podjetja pogostejše pogovorila in vsaj delno našla rešitve s skupnim imenovanjem, tako da bi nekateri veliki stroji lahko obratovali i poleti (za potrebe gradbenih podjetij) in tudi pozimi (za pluježne ceste) Ni dvoma, da bi tu in tam lahko našli skupen jezik, koristi pa bi imeli oboji, saj bi do-

bili večje kapacitete za zimsko službo, hkrati pa bi bila tudi gradbena mehanizacija pozimi bolj izkoriščena, da sploh ne govorimo o prihrankih pri uvozu kompletnih in dragih strojev. Med zanimivostmi, ki jih velja omeniti zlasti za gradbince, je tudi dejstvo, da se je začel pri naših sosedi pojavljati nov in nevaren konkurent, ki jo utegne zelo zagosti znanim proizvajalcem velikih gradbenih strojev iz ZDA, ZRN, Japonske in drugih dežel. Italijanski FIAT je namreč pokazal program gradbene mehanizacije, ki kaže, da v tej veliki tovarni ne mislijo konkurirati razvitim podjetjem Evrope, Azije in Amerike samo z osebnimi in drugimi avtomobili, traktorji, letalskimi in ladijskimi motorji ter še nekaterimi izdelki, marveč tudi z velikimi gradbenimi stroji. Ze buldozer FIAT AD-18 s težo 18 ton in motorjem, ki razvije 180 konjskih moči, zbujajo občutek, da se Italijani ne šaljijo, marveč da mislijo resno. Italija je pred leti dobila v Tarantu veliko jeklaro, ki dela po ameriških »receptih« najkvalitetnejša jekla. Brčkone se ne motijo dosti tisti, ki zatrjujejo, da ima zdaj FIAT vse pogoje, da dobi i zte jeklarne vso potrebno osnovo za proizvodnjo najtežjih gradbenih strojev, ki so jih doslej izdelovali in skoraj monopolno prodajali Caterpillar, Allis-Chalmers, Michigan in druge tovarne. Vsekakor je na salonu FIAT presenetil s tipi nekaterih

velikih gradbenih strojev, slišali pa smo govorice, da bodo v tej italijanski tovarni šli do pravih gigantov. In če se bodo približali še ameriški kvaliteti (jeklo iz Taranta!), pa obdržali italijanske cene, potem bodo slej ko prej marsikje konkurenčni in bodo marsikomu povzročali hude glavobole.

I. P.

Srečanje z Abrahamom

V koprski enoti bo dne 11. XI. 1969 praznoval 50-letnico rojstva tov. Karel Kocjančič, betoner, zaposlen pri podjetju že 15. leto. Izredno skromnemu in pridnemu delavcu ob srečanju z Abrahamom iskreno čestitamo in mu želimo, da bi preživel še mnogo zdravih in zadovoljnih let med nami!

Njegovi sodelavci

Stanovanjska kultura... hm, hm?

Ko smo leta 1965 pri nas uvedli stanovanjsko reformo in z njo ustanovili stanovanjska podjetja oziroma stanovanjske enote, je tudi »Gradis« formiral svojo stanovanjsko enoto. Ta enota združuje že od prvih dni 470 stanovanj v Ljubljani, Mariboru, Celju, Kopru, Ravnah, Škofji Loki in Jesenicah, kjer ima pač »Gradis« svoje stanovanjske objekte.

»Ko smo leta 1965 prevzeli naš stanovanjski fond«, je pripovedoval šef Gradisove uprave stanovanjskih hiš in stanovanj, tovariš Rajko Salehar, »smo prevzeli dokaj žalostno dediščino. Naš fond je bil — kar roko na srce — močno zanemarjen. Tako kot v večini stanovanjskih zgradb so tudi v številnih naših objektih hišni sveti pretežno skrbeli za stanovanja, precej manj pa za hišo. Znani so celo primeri, da so si hišni sveti pri bankah izposodili denar in ga pretežno porabili za izboljšanje stanovanj, v manjši meri pa za razna popravila na hišah. Skratka, leta 1965 smo s prevzemom našega stanovanjskega fonda dobili samo veliko dela, odgovornosti in neprijetnih zadev, ki jih je bilo treba čim prej urediti.«

Seveda je danes, v letu 1969, precej lažje govoriti o teh problemih kot pa leta 1965, ko je bilo treba najprej vse popisati, urediti evidenco, pregledati vse hiše in stanovanja in podobno. No, danes je najtežje že za nami, večina zadev teče po ustaljenem tiru. Tako je med pogovorom tov. Helena Žigonova pokazala res vzorno urejeno kartoteko s točnimi evidenčnimi podatki. Tu je lepo zbrano vse, kar mora uprava vedeti, da lahko uspešno vodi svoje delo — od načrtov zgradb, stanovanjskih pogodb in še vrste drugih podatkov.

Vrednost Gradisovega stanovanjskega fonda, v katerem je 470 stanovanj — od garsonjer do trisobnih stanovanj — je po revalorizaciji ocenjena na več kot 25 milijonov dinarjev. In čeprav je vrednost stanovanjskega fonda tolikšna, kot znaša na primer letna realizacija večje delovne enote, vodita vse operativno delo v upravi le dve osebi — šef tovariš Salehar in njegova »desna roka«, tovarišica Helena.

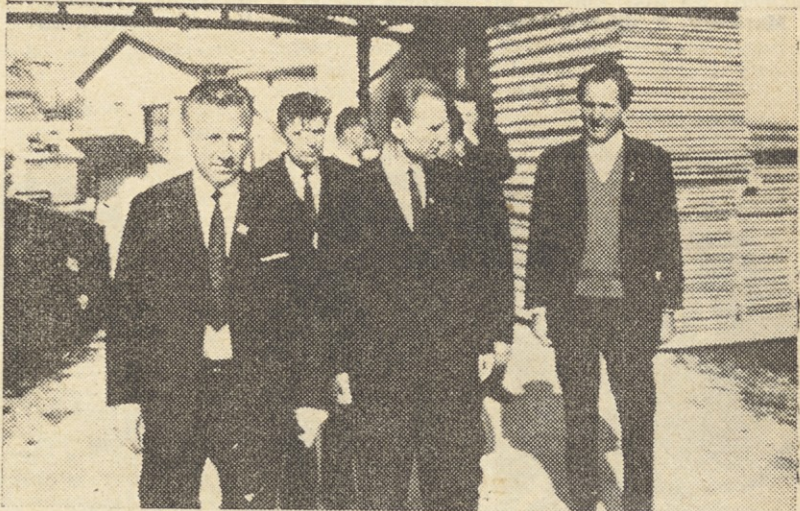
Od leta 1965 do danes je uprava vložila v popravilo hiš in stanovanj več kot milijon dinarjev. Tako so danes urejeni oziroma popravljivi najpomembnejši deli hiš, zlasti strehe in odtokne cevi, pa tudi stopnišča, fasade, okna in vrata, naprave za centralno ogrevanje in podobno. Pri tem vodstvo uprave vedno išče čim cenejšo rešitev, tako da bi bila sredstva za popravilo kar najbolj smotno izkoriščena. Večinoma se uprava poslužuje za razna popravila upokojenih »Gradisovih« delavcev, kar je seveda znatno ceneje, kot če bi iskali razne zasebne obrtnike ali podjetja.

Kljub velikim sredstvom, ki so bila od leta 1965 vložena v popravilo hiš, pa danes še vedno niso opravljene vse naloge. Le malo ljudi v našem podjetju ve, da »Gradisov« fond ni tako imeniten, čeprav po letih ni zelo star. Ena hiša je bila sezidana celo v prejšnjem stoletju (v Mariboru), pa tudi v Ljubljani imajo objekte, ki kažejo, da so bili zgrajeni v obdobju »udarniških akcij«. Seveda pa tudi čas neizprosno gloda nekatere elemente hiš in stanovanj, zato jih bo treba slej ko prej zamenjati ali popraviti. Največ pomanjkljivosti kažejo električne napeljave, ki so večji del že prešibke za dodatne obremenitve. Tudi nekatere fasade je že močno načel zob časa, podobno velja tudi za radiatorje centralne kurjave, za hišno kanalizacijo, peči v kopalnicah in sobah na trdo kurivo, vodovodne naprave in druge. Mnogo strank želi dvotarifne električne števec, ki veljajo približno 400 dinarjev, seveda pa mora vsaka stranka tak števec plačati sama. Na Jesenicah bodo kmalu nujna večja popravila na oknih, ki so zaradi konstrukcijskih pomanjkljivosti že precej dotrajana.

Ob koncu je pogovor nanesel tudi na stanovanjsko kulturo, na skrb stanovalcev za hišo in skupne prostore, kakor tudi za stanovanje. Tu pa sta oba sogovornika — šef Salehar in tovarišica Žigonova — začela zmajevati z glavo. Iz vrste konkretnih primerov, ki sta jih omenila, lahko res sklepamo, da pri nas stanovanjska kultura ni ravno na zavidljivi ravni. Seveda ta pojav ni omejen le na naše podjetje, marveč je močno splošen. Toda, kot pravimo, vsak mora pometati pred svojim pragom.

Lahko bi naštevali dolgo vrsto primerov, ki so prej žalostni kot veseli in ki kažejo, da je pri nas res malo stanovanjske kulture in je skrb za družbeno imovino — za hišo in skupne prostore — marsikje le prazna fraza. Slišali smo za primere otrok, ki v hišah počno praktično vse, kar se jim zljubi, za stanovalce, ki žive v družbenem stanovanju že leta in leta, pa niso še niti enkrat prebelili niti kuhinje. Nekateri so takšni, da ne puste v stanovanje uradne osebe, ki bi morala enkrat letno pregledati, kako je stanovanje vzdrževano. Ko pa pride v stanovanje do kakšne okvare, takrat pa vik in krik, čes, takoj mi to in to popravite. Mnogi ljudje se prav nič ne zmenijo za dopise, nasvete in opomine, znan je tudi primer iz Ljubljane, da so otroci dva skupna prostora v kleti »okupirali« za svoje potrebe, zaklenili vrata in si ključ enostavno prilastili. Vse intervencije so bile doslej kot — bob ob steno. Po mnenju tovariša Saleharja bi vsaj v večjih stavbah morali imeti hišnika (lahko z manjšim honorarjem), ki bi nekoliko vzdrževal hišo, opozarjal na pomanjkljivosti in tudi preveč »svobodomiselni« mladini včasih povedal tisto, kar ji gre. Takšni hišniki ne bi bili veliko finančno breme za hišo, bili bi pa lahko zelo dragoceni, tako za upravo kot tudi v oporo hišnim svetom.

P-n

Nedavno je naše podjetje obiskala delegacija sindikata gradbenih delavcev ZSSR. Delegacijo je vodil sekretar Leonid Grunišev. V podjetju je delegacijo sprejel glavni direktor inž. Hugo Keržan skupaj z drugimi predstavniki podjetja. Člani delegacije so se predvsem zanimali za sistem izobraževanja ter so si med drugim ogledali tudi naš šolski center za tesarje v Škofji Loki. Na sliki Grunišev in predsednik našega sindikata gradbincev Lojze Capuder na obisku v Škofji Loki

V začetku septembra smo zaključili naša dela v Franciji. Prav je, da se sedaj ozremo nazaj in kritično presodimo naše uspehe in neuspehe na tem novem področju.

Do posla v Franciji smo prišli po precej zamotani poti. Neko jugoslovansko izvozno podjetje iz Zagreba je namreč dalo francoskemu investitorju določene bančne garancije pod pogojem, da se francoski izvajalec gradbenih del veže z jugoslovanskim gradbenim podjetjem. Investitor je poveril delo malemu podjetju V. De Maddalena v Strasbourgu in nas povezal s tem podjetjem. Že aprila 1968 smo sestavili ponudbo za groba gradbena dela za 1.073.623 Fr. frankov = 2.718.274,94 N din. Zaradi nekkih zapletov smo potem podpisali pogodbo šele avgusta meseca in pričeli z delom septembra 1968. Po pogodbi bi morali zgraditi štiri šestnadstropne stanovanjske bloke s skupno 128 stanovanji v St. Louis — Bourgfelden, tik ob švicarsko-francoski meji pri Baselu. Delo je bilo predvideno kot subakordantsko delo s tem, da podjetje DeMaddalena dobavi ves material in stroje. Pri izvedbi je z nami sodelovalo gradbeno podjetje »Stavbenik« iz Kopra.

Objekti sami so imeli lepo tlorisno zasnovo, betonske zidove v kleti in betonske prečne nosilne zidove v etažah. Fasadni zidovi so bili iz isotherme opeke. Stropovi so bili ravne železobetonske plošče. Opre opazev za stene so bile iz patentne železne konstrukcije, prevlečene s ploščami, ki ustrezajo našim »Foča« ploščam. Ti opaži so bili uporabljeni 112-krat brez menjave plošč. Opaži za stropove so bili uporabljeni 21-krat. Se le tik pred koncem gradnje pa je bila postavljena dodatna zahteva s strani investitorja, da morajo biti stropovi tako gladki, da zadošča kot finalna obdelava oplesk s sinkolitom, stene pa tako gladke, da se lahko nanje direktno lepijo tanke tapete, vse brez »špahtljanja«.

Z opaznim materialom, ki nam je bil dan na razpolago, se je to izkazalo — kljub skrbnemu delu — kot nemogoče. Tudi pri drugih grobih delih je investitor zahteval visoko kvaliteto, čeprav ta v Franciji ni vedno običajna. Po investitorjevem nalogu smo začeli z gradnjo samo enega objekta. Pri tem delu je bilo v začetku zaposlenih 20 ljudi pod vodstvom našega polirja Fr. Cvetka iz gradbenega vodstva Maribor.

Ko smo pričeli (še v letu 1966) urgirati, kaj je z gradnjo drugih treh objektov, smo zvedeli, da ma investitor težave s prodajo stanovanj v teh blokkih. Tako so odlašali z naročilom drugih treh blokov do septembra 1969, ko smo prekinili delo. Zaradi zmanjšane obsega del smo bili že v januarju 1969 primorani, da reduciramo število zaposlenih za

štiri. Seveda nam je zmanjšani obseg dela delal tudi druge težave. Naše ponudbene cene so bile namreč kalkulirane s predpostavko, da bomo gradili štiri praktično enake objekte, da bomo našo organizacijo postopoma izpolnjevali, da se bo tempo dela pri ponavljajočih se delih znatno povečal in da se bo režijska gradbišča porazdelila na večji obseg del. Vedeli smo na primer, da je nekaj načinov dela za naše delavce novost (jekleni opaži). Uvežbanost pri opaženju se je pokazala že pri prvem in edinem objektu; za tretjo in četrto etažo so delavci porabili že za ca. 20% manj časa kot pri spodnjih etažah.

Med delom so se pokazale še druge nevspešnosti gospodarske narave. Francoski frank se je pričel majati. To je v francoskem gospodarstvu povzročilo mnogo težav, ki so jih občutili zlasti manjši podjetniki. Tako je tudi podjetje DeMaddalena zašlo v finančne težave in ni moglo redno plačevati računov, dobaviteljem materiala. To je šlo celo tako daleč, da so nekateri dobavitelji že dobavljeni material zopet odpeljali z gradbišča. Investitor je bil zato primoran, da je dobaviteljem materiala direktno plačeval, da je delo sploh lahko teklo.

Pri tem so sicer naši delavci redno dobivali osebne dohodke, čeprav včasih s težavo. Vendar so razmere postale tako negotove, da smo sklenili čimprej sporazumno prekiniti delo, čeprav smo izvršili pravzaprav šele eno četrtino pogodbenega dela (le en objekt). To nam je uspelo in 4. septembra letos smo napravili obračun.

Skupna dotedanja realizacija je bila 332.510,34 francoskega franka = 841.873,29 novih din (po tečaju pred

11. 8. 1969). Neto plače delavcev so pri tem bile 181.404,23 francoskih frankov = 459.297,37 N din.

Ker smo porabili za vsa dela 32.407 ur, je bila realizacija na eno uro 10,26 francoskega franka = 25,97 novih dinarjev in neto delavčev zaslužek 5,60 francoskega franka = 14,18 novih dinarjev = 4,54 DM.

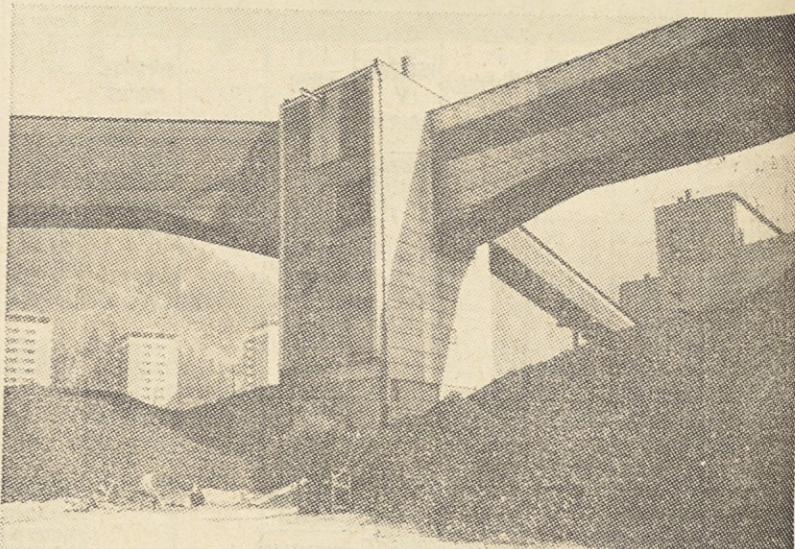
Dodatno so delavci seveda še dobili francoske stroške doklade (za enega otroka 40 fr. frankov = 101,27 novih dinarjev, za dva otroka 135 fr. frankov = 341,80 N din, za tri otroke 360 fr. frankov = 911,47 N din) in plačan dopust Seveda so delavci imeli brezplačno stanovanje na samem gradbišču. Prehrano so si pa uredili sami, in to po zelo ugodni ceni. Osebnih dohodkov delavcev je bil torej zadovoljiv. Lahko trdimo, da je bil celo boljši kot v Nemčiji, ker so življenjski stroški v Franciji nižji.

Po prej opisanih težavah smo malo s strahom pričakovali končno bilanco objekta. Čeprav rezultat še niso dokončno znani, že sedaj vidimo, da podjetje pri delu v Franciji ne bo imelo izgube. Pokrili smo vse stroške v Franciji in Jugoslaviji in morada bo še nekaj malega preostalo. Ker je bilo to prvo delo na neznanim področju in ker so k temu prišle še težave, ki so nastale brez naše krivde, smatramo, da je končni rezultat dela zadovoljiv.

Pri delu v Franciji smo si pridobili mnogo izkušenj. Spoznali smo način dela in način obračunavanja gradbenih del. Glavno izkustvo, ki smo si ga pri tem pridobili pa je, da se v bodoče ne smemo vezati z malim podjetjem, ker je tako podjetje preveč izpostavljeno vsem nevspešnim gibanjem v gospodarstvu.

Ing. Bleiweis

Izkušnje iz Francije

Detajl z Jesenic: aglomeracija. V ozadju stolpnice, ki jih je prav tako gradilo naše podjetje

Med vajo opernega zbora dan pred premiero je bilo na odru zelo živahno, ker so tudi dekoraterji urejali kulise in občasno povzročali ropot.

Dirigent, ki se je že močno namučil s pevci, se nervozno obrne k delavcem dekoracije. Ko je eden izmed delavcev videl njegov preplašen obraz, je mirno rekel: »Pustite jih peti naprej, nas nič ne motijo!«

Definicije:

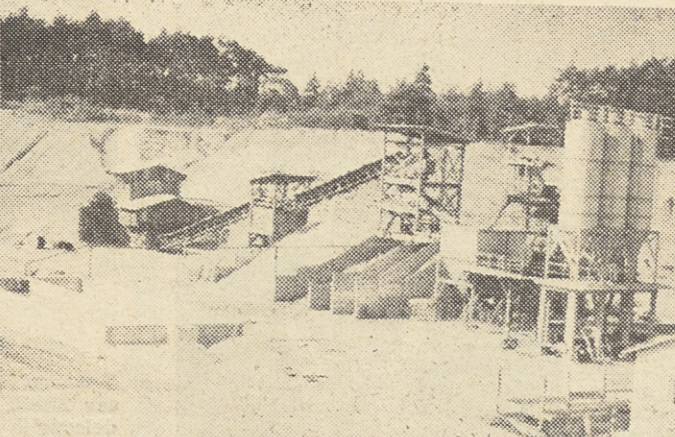
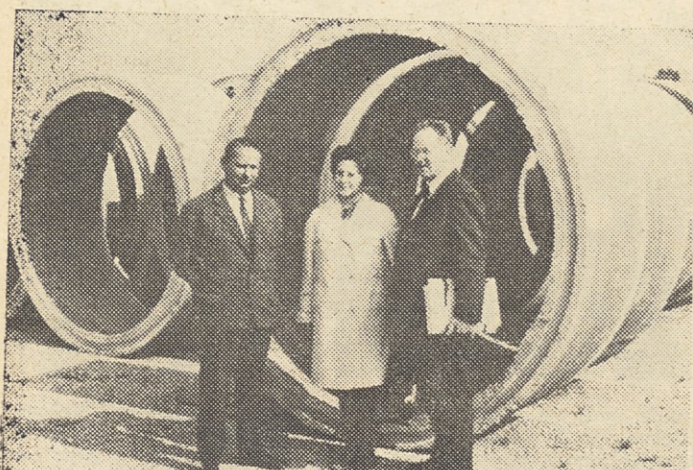
inflacija — blagostanje z visokim krvnim pritiskom

znanec — človek, ki ga dovolj poznamo, da si pri njemu sposodimo denar, ampak ne dovolj, da bi mu ga posodili.

negotovost — če vidiš uro, ki drugače kaže kakor tvoja in potem svojo naravnas.

Oktobra nas je obiskal predsednik zveznega odbora sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije Vlado Stijepović s svojimi sodelavci Lakićem, Boškovićem in predsednikom republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev BiH Slavkom Kaurinom. Zanimali so se predvsem za gospodarsko problematiko podjetja in za delo samoupravnih organov v zvezi s samoupravnimi v Mariboru. S slike je razvidno, da je mehanizacija polno zaposlena

Prva slika: Janez Skofic, Ljuba Tarman in Janez Dimnik na gradbišču »Save« v Kranju. — Druga in tretja slika: Sodobno urejena gramoznica v Mariboru in člani delovnega kolektiva gramoznice z delovodjem Avgustom Fekonjem